

יגדיל התורה

במהלך לומדי התורה

גליון 3
אדר תשפ"ו

מפתח המאמרים

סתירה בכלים	הרה"ג שר שלום בן זכרי..... ב
הכח של הוראת חכם	הרה"ג דוד יונגרייס..... ו
מקפדת לאחר זמן	הרה"ג יצחק דייין..... ח
מלחמת היצר	הרה"ג דניאל חסין..... י
קידוש במקום סעודה	הרה"ג גרשון גורא..... יא
בענין מיטה של פרקים	הרה"ג חיים אלנברג..... יב
בדין חייב איניש לבסומי	הרה"ג מיכאל אלקובי..... יג
מחיית בהמת עמלק, ובית המן	הרה"ג משה דוד פיינגולד..... טו
מנין הפעמונים במעיל הכה"ג	הרה"ג יחזקאל ארנטרוי..... טז
אמונה ללא הרף	הרה"ג אלחנן מינצר..... יח
הרות מרחבי הש"ס על הדף היומי	הרה"ג שמעון סעד..... כא
מהנעשה והנשמע	כד.....
מראות הקודש	כז.....
ברכות ואיחולים	כח.....

דבר המערכת

ימי משתה ושמחה

והימים הלאה נזכרים ונעשים בכל שנה ושנה...
ללמדך, שמהות הנס לא נעצרה אי שם בשושן הבירה, בתליית המן על העץ, אלא היא ממשיכה בכל שנה ושנה, הן מצד המחייט עמלק שיש בזה, והן מצד ה'ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר'.

וחג זה, בו היתה גזירה על הגוף, וההצלה היתה ע"י תפילה והשתדלות רוחנית, מלמדת אותנו שדרכי ההשתדלות עם הקב"ה, אינם כדרך בשר ודם, שבהם אם אומה אחת מאיימת בכח צבאי, אזי האומה שכנגדה מחזקת את צבאה, מעבה את כוחותיה, ומחזירה עם כח מוגבר... אלא אצל הקב"ה זה עובד הפוך. כשהגזירה היא גשמית, ההשתדלות היא רוחנית, וכך, ע"י ימי הצום והתפילה והלימוד של מרדכי הצדיק ותלמידיו, בוטלה הגזירה, וליהודים היתה אורה. וכבר אמרו חז"ל (מגילה) אורה - זו תורה.

והדברים מאירים כפשוטם.
זכינו ואנו נמצאים בקרן אורה, שוקדים על תלמודנו בעמל התורה, ברשת הכוללים הנודעת לתהילה, 'אור התורה'.

דוקא בימים בהם גדל הבלבול בחוץ, פיתויים, ניסיונות, גזירות, הצרת צעדם של לומדי תורה, רוחות מלחמה המנשבות בחוזקה, אנו ספונים באהלה של תורה, עמוק בתוך האור, ואם מעט מן האור דוחה הרבה מן החושך, על אחת כמה וכמה כשמלאה הארץ דעה את ה', ובתי המדרש מפיקים מזן אל זן במאות לימודים, למעלה מעשר סניפים, ועשרות אלפי שעות לימוד של חכמי ורבני רשת אור התורה.

וב"ה כי הגדיל חסדו עלינו, ורשת אור התורה מתפתחת והולכת, סניפים חדשים נפתחים, ועוד היד נטויה להגידל תורה ולהאדירה, אמרנו זה המקום להודות לקב"ה על רוב חסדיו, ולהעלות עלי גליון דברי תורה משובבי נפש, מאירים ומחכימים כל לומד.

ובתלת הוה חזקה, ועתה בגליון 'יגדיל תורה' השלישי, גוברת ההודאה להשי"ת, ויה"ר שמתוך 'אור התורה' המאיר והולך, נגיע לדרגת 'יגדיל תורה', בהוספת חיילים לה' ולתורתו.

ועיני הקורא יחזו מישרים על מגוון הנושאים שנדונו בגליון, במרחבי התורה והש"ס כולו, דבר דבור על אופנו, איש כפי אשר חננו ה', בהיקף, בבהירות, בשינון וחזרה, ובדברי מוסר וחיזוק. מעלה נוספת בגליון זה, הוא האחדות בין כל חלקי ומרכיבי 'אור התורה', השמחים בשמחתו של הזולת, ועדכונים מהנעשה והנשמע ברחבי הרשת רק מחזקים את הדיבוק חברים, ומרוממים את בני החבורה כולה.

יה"ר שיתן ה' כח, און והון למורינו ראש הכולל שליט"א, בבחינת 'המאיר לעולם כולו', ולמנהל הכולל העומד על ימינו במשא הקודש, לראשי הסניפים והחבורות, לכותבי המאמרים, ולכל בני החבורה שבכל אתר ואתר, ובמהרה נזכה לראות את האור הגדול, אורה זו תורה, 'אור חדש על ציון תאיר', בהסרת כל מפריעי הזמן, ובשקידת התורה מופלאה, ולביאת משיח צדקנו אמן.

מערכת יגדיל תורה

הרה"ג שר שלום בן זכרי שליט"א

ראש החבורה

סתירה בכלים

פסיקת התלוש

כתב הב"י בשם המרדכי מותר להפקיע קשרי השיפוד שקושרין בו הטלה ואפי' למ"ד יש בנין בכלים שהרי אינו כלי, שאינו קשור לחבר שברים זה בזה, וכן נהגו וכו', וכן כתב בשיבולי הלקט [סי' פ"ז] שנוהגים לחתוך בשבת אגד הגדיים בשבת, משום דפסיקת תלוש אינו אסור אא"כ מתקנו למדה או לעשות כלי, וזהו היתר גמור, כדאיתא במסכת ביצה ל"א: חותמות שבכלים מתיר מפקיע וחותר, ולפיכך לחתוך את התלוש היתר גמור, חוץ מדבר שיש בו כלי בחתיכתו. וכן פסק בשו"ע סי' ש"ד סעי' ט' וז"ל מותר להפקיע ולחתוך קשרי השיפוד שקושרים בטלה או בעופות צלויים. וצריך להבין מדוע שרי לפסוק את התלוש. ואפי' שזה חבל והרי חבל זה דבר חשוב בפני עצמו, ומה גרע חבל מכלי. ויש לבאר שאיסור לבנות כלי הוא מחמת שבונה דבר שיש לו צורה חשובה כמו שהוכחנו לעיל מדברי הרמב"ם שיש בעשיית כלי חרס משום בונה קודם שנתנו בתנור, וקשה והרי קודם שנתנו בתנור לא ראוי לשימוש ומדוע חייב משום בונה. בהכרח שעשית צורת כלי שיוצרת אפשריות שימוש זהו סיבת איסור בונה בכלים, וא"כ בחבל שקולעים אותו בלי מידה ואח"כ חותכים אותו לפי הצורך, וא"כ אורך חבל וחוט זה לא צורה חשובה ולכן פסיקתו לא חשובה כסתירת כלי ודינו כשבירת ענף תלוש ששבירתו אין בה שבירת דבר חשוב וזה שרי ואין בזה שום איסור.

ולפי ביאור זה מה שמותר דווקא דבר שאין בו צורה של כלי אם החבל יהיה כלי שמשתמשים בו כגון חבל קפיצה כיון שהוא משמש את האדם יהיה אסור לחתוך אותו שהוא סותר כלי. ואם סברא זו נכונה יהיה קשה מדוע לתוס' שסובר שיש סתירה בכלים מותר לחתוך את החבל שסוגר את דלת המגדל בגמ' בביצה דף ל"א, והרי זהו כלי בפני עצמו, ולכא"ו היה צריך לאסור לחתוך אותו, ואין לומר שזה כלי זמני שהרי אפשר שחבל זה ישמש את האדם זמן רב.

ועוד קשה הגמ' בדף קמ"ו. מתירה לנקוב במגופה של חבית, וקשה מדוע לתוס' שסובר שאסור לנקוב את החבית בבורטיא משום דהוי סותר ומשום כך העמיד את הסוגיא במוסככי, יהיה מותר לנקוב את המגופה.

ועוד דאיתא בהגמ' בדף קמ"ו. שובר אדם את החבית לאכול הימנה גרוגרות ובלבד שלא יתכוין לעשות כלי. ופירש רש"י,

חותלות. כלי של כפות תמרים, ועושין כמין סלים ונותנים לתוכן תמרים רעים להתבשל: מתיר. אם הכסוי קשור בחבל: אבל לא מפקיע. סותר שרשרות החבל בכלי: ולא חותך. דאין כלי ניטל אלא לצורך תשמישו וסכין אינו עשוי לכך עכ"ל: ולרבנן שסוברים שרי לחתוך מותר לחתוך את החבל וגם לסתור את גדילתו. וקשה שלהתיר את גדילת החבל אסור משום מתיר ומדוע יהיה מותר להתיר את גדילת החבל. ועוד יש להבין שהב"י הביא דעת הכל בו שכתב שמותר לחתוך את גופן של החותלות שזה כשובר קליפת אגוז. וכן פסק שו"ע בסי' ש"ד סעי' ח' שדין חותלות כדין קליפת אגוז. וקשה והרי חותלות הוי כלי גמור ומדוע יהיה מותר לסתור אותם לדעת תוס' שאסר לשבור חבית בשביל אכילת גרוגרות.

ועוד צ"ב בדעת הירו' בשבת פ"ז ה"ב [ס"ג]. שהביא את הדין של חותלות בסוגית קושר, וגרס בברייתא שקורע ומתיר ובלבד שלא יקשור, והקשה והרי הוא מתיר. ותי' נעשה כשובר את החבית לאכול ממנה גרוגרות. וקשה לתי' והרי לסתור בכלים שרי כל דעה לפי שיטתה, אבל להתיר קשר לא התירו משום שאין סותר, א"כ מה תי' הירו'.

וכן קשה שהגמ' בביצה דף ל"א: התיירה בחותמות של מגדל להתיר ולהפקיע. וקשה מדוע יהיה מותר להתיר קשר בחבל של כלים. והמ"א ס"ק ט' באר שכיון שקשר זה עשוי להפתח לא הוי קשר של קימא ולכן שרי, ועיין בבה"ל שהקשה ואיך מותר להפקיע את גדילת החבל והרי זה מתיר לדעת הרמב"ם. ותי' שהרמב"ם יבאר את דברי הגמ' שמפקיע זה קורע, וקשה שזה דוחק, ועוד שצריך לחדש מח' רש"י ורמב"ם בגדילת חבל. ועוד קשה על תי' זה שרש"י שם פ' להדיה להיפך מדעת המ"א וז"ל שם. חותמות שבקרע. כגון דלתות פתחי בורות ומערה הסגורים בקשרי חבלים: מתיר. את הקשר דהא לאו קשר של קיימא הוא שהרי להתיר תמיד הוא עשוי: אבל לא מפקיע. החבל לסתור עבותו וגדילתו: ולא חותך. דהא סתירה היא ויש סתירה בבנין של קרקע: ושל כלים. כגון תיבה הנעולה ע"י קשר חבל מתיר ומפקיע וחותר דאין סתירה בכלים: עכ"ל. וכתב מפורש שהסיבה ששרי להתיר את הקשר ולהפקיע גדילת החבל משום שאין סתירה בכלים ולא משום דהוי קשר שאינו של קיימא, ועוד מוכח שכתב סברת הירו' שכיון שאין סתירה שרי גם להתיר קשר, וקשה מה שייך התיירה

< < המשך בעמוד הבא

לסתירה. ואין לומר שלא דוקא כתב כן שהרי לגבי קשר של בנין כתב דשרי כיון שאינו של קיימא משמע שרק בקשר של בנין היה צריך לומר היתר זה. וכן מדויק בלשון השו"ע שבסעי' ז' שהוא על חותמות של כלים לא כתב שמותר להתיר משום שהקשר לא של קיימא, ואילו בסעי' י' שהוא על חותמות של בנין כתב שמותר להתיר את הקשר כיון שאינו של קיימא, וא"כ מוכח דלא כמ"א הנ"ל.

ועוד צריך לבאר דברי התוספתא בביצה פ"ג ה"ט. והביאה הב"י בסי' ש"ד על דבריו בסעי' א' [עמ' שנ"ג] וכן פסקו המ"ב בס"ק כ"ה וז"ל קורע אדם עור מעל פי החבית ובלבד שלא יתכוין לעשות זינוק, עכ"ל. משמע כל זמן שלא מתכוין לעשות זינוק שרי לקרוע. וקשה והרי יש איסור קורע בעור, כן הוכיח הבה"ל בסי' ש"מ סעי' י"ג ד"ה אין שוברים.

ביאור דין חותלות

תחילה נבאר מהם חותלות, כתב רש"י בדף קמ"ו. חותלות. כלי של כפות תמרים ועושין כמין סלים ונותנים לתוכן תמרים רעים להתבשל עכ"ל. ונראה מדבריו שתפקיד החותלות לבשל תמרים, וכן מוכח מגמ' בב"מ פ"ט. דאיתא שם, שיש תמרים ותאנים שפועל מותר לו לאוכל מהם, כיון שלא נגמרה מלאכתן למעשר והם נקראים תוחלני, וז"ל והתניא הבודל בתמרים ובגרוגרות פועל אוכל בו אמר רב פפא כי תניא ההיא בתוחלני ופירש רש"י בתוחלני. תמרים רעים שאין מתבשלין באילן ומכניסין לקיום בכלי של כפות תמרים ושמן חותלות ומתחממות ומתבשלות וקודם שנתבשלו קאמר דהבודל מהן פועל אוכל בהן דלא נגמרה למעשר, עכ"ל. מכאן שחותלות נקראו על שם הבישול של התמרים. והמ"א בס"ק י"ג הביא דעת רש"י והפמ"ג נסתפק בדעתו האם תנאי זה הוא בדווקא, ועוד הקשה שהרי מוזכר גם תאנים והם כבר מבושלים. ולפי מה שהבנו מגמ' בב"מ שם שפועל אוכל בתאנים א"כ יש גם תאנים שצריכים בישול בחותלות.

אבל נראה שהיו משתמשים בחותלות גם לאכסון, כדאיתא בשבת דף כ. א"ר הונא קנים אין צריכין רוב, אגדן צריכין רוב, גרעינין אין צריכין רוב, נתנן בחותלות צריכין רוב. ועיין ברש"י שבת דף פ"א: ד"ה פרפיסא שיש חותלות בעציץ.

ונראה שהרמב"ם סבר שלא דוקא שעשוין לבישול, שכתב בפ"י המשניות כלים פ' ט"ז מ"ה. וז"ל וחותר. כלי משעם או מגומא ישימו בו הפירות הלחים בעת המכירה כדי שלא ימששו ביד, כמו אלו אשר ימכרו בו הפירות הלחים במצרים, אשר יקראו אותו אל דובלה, והוא מלשון (יחזקאל טז) והחתל לא חתלת: וכן נראה דעת הב"י שלא הביא פי' רש"י בחותלות. ונראה הטעם

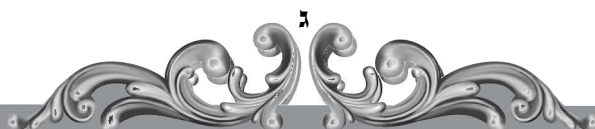
שסבר שגם כלי שאינו עשוי לבישול נקרא חותלות. והראיה מהגמ' בב"מ שתוחלני הוי תמרים גרועים שצריכים בישול נראה שיש לבאר שתמרים שצריכים בישול בחותלות נקראים ע"ש החותלות תוחלני, אבל תשמיש החותלות היו לאיחסון פירות.

ונראה שהטעם דשרי לקרוע את החותלות כיון שעשויים רק לאכסון, שכיון שכלי זה עשוי רק לצורך אכסון הפירות ולאחר האכסון יזרוק את הכלי, כלי כזה אין לו דין כלי אלא כקליפה בעלמא שלא שייך בו בונה וסותר, וכן מוכח מדברי המשנה עוקצין פ"ב מ"ב. כ"ל הגלעינין מטמאות ומטמאות ולא מצטרפות. גלעינה של רטב, אף על פי יוצאה, מצטרפת. של יבשה, אינה מצטרפת. לפיכך, חותר של יבשה, מצטרף. ושל רטב, אינו מצטרף. ובאר הרע"ב וז"ל לפיכך חותר של יבשה והוא הקרום המלפף ודבוק על הצרעין של תמרה, מצטרף עם התמרה פשהיא יבשה, מפני שהקרום הוא שומר, וכו'. ונקרא אותו הקרום חותר, לפי שהוא מלפף ודבוק לצרעין. לשון וחותר לא חתלת (יחזקאל טז): עכ"ל. א"כ לשון חותר זה לשון עיטוף ולכן חותלות יש להם דין של עטיפה ולא דין של כלי. וכן הם דברי הרמב"ם בה' טומאת אוכלים פ"ה ה' י"ד וז"ל החתל שעל הצרעיה של רטב אינה מצטרפת ושעל הצרעיה היבשה מצטרפת מפני שהוא דבוק באכל נחשב כאכל:

וכן כתב הראב"ד החותר של גרעינה. א"א אינו נראה כן מן המשנה אלא חותר של תמרה רוטב ונראה לי שהיא קליפה שעל התמרה וכשהתמרה רוטב הקליפה מרה ואינה אוכל אבל כשהיא יבשה הקליפה היא מתוקה ונאכלת עמה לפיכך מצטרפת ובתוספתא דכלים פ' כלי עור מצאתי חותר שהוא עתיד לאכול תמרה ולזרקו טהור חישוב להכניס ולהוציא בו מן הבית ומן השדה טמא ובמשנת כלים פט"ז חותר שהוא נותן לתוכו ונוטל מתוכו טמא ואם אינו כו' עד שיקרענו או עד שיתירנו טהור עתה לפי זה הענין החותר אינו קליפה אלא כעין כיס או מבגד או מן החריות אבל חותר שבעוקצין אינו לא מבגד ולא מחריות אלא או עלה שעליהם או קליפה שלא מצאנו מעולם שומר הנעשה בידי אדם מצטרף עם האוכל: והעולה מדבריו שחותל הוא מכסה ויש בידי אדם ויש בידי שמים ודין חותלות כדין קליפות הפרי. וזה כדברי הכל בו שהביא הב"י בסי' ש"ד שהקורע את החותלות עצמם כמי ששובר אגוז או שקדים בשביל האוכל שבהם. וכן פסק בשו"ע בסי' ח'

ובדיני חותלות איתא במשנה כלים

פרק ט"ז מ"ה חותר שהוא נותן

לְתוֹכוֹ וְנוֹטֵל מֵתוֹכוֹ, טָמֵא. וְאִם אֵינוּ יָכוֹל עַד שְׂיִקְרָעֻהוּ אוֹ עַד שְׂיִתְיָרְנוּ, טָהוֹר: וְהִבְיָאוּר שְׁחוֹתֵלוֹת שְׁעִשׂוּיִים לְמִלְאוֹת אוֹתָם יֵשׁ בָּהֶם דִּין כְּלִי וּמִקְבֵּל טוֹמָאָה אֲבָל אִם לֹא יִמְלֹא אוֹתוֹ שׁוֹב אֲלֹא חַיִּיב לְקָרוֹעַ אוֹתוֹ וּלְבַטְלוֹ אֲ"כ כֹּל שִׁימוּשׁוֹ שֶׁל הַכְּלִי הוּא רֶק לְשִׁמּוֹר אֶת הַפִּי' הָאֵלּוּ לִכֵּן הַכְּלִי מֵתַבְטֵל לְפָרִי וּבִטֵּל מִמֶּנּוּ שֶׁם כְּלִי וְנִעֲשֶׂה שׁוֹמֵר לְפָרִי כַּדִּין קְלִיפַת הַפִּרְי. וְכֵן פֶּסֶק הֶרֶמְבַּ"ם כְּלִים פֶּרֶק ה' ה"ז וז"ל חֲתָלָה שֶׁל הוֹצִיָּן שְׂמִנְיָחִין בּוֹ הָרֶטֶב וְכִיּוֹצֵא בּוֹ אִם הוּא נוֹתֵן לְתוֹכוֹ וְנוֹטֵל מִתּוֹכוֹ מֵתַטְמֵא וְאִם אֵינוּ יָכוֹל לְטַל מֶה שְׂפָתוֹכוֹ עַד שְׂיִקְרָעֻהוּ אוֹ יִתְיָרְנוּ אוֹ שְׂחָשֵׁב לְאַכֵּל מֶה שְׂפָתוֹכוֹ וּלְזַרְקוֹ טָהוֹר. וְמֵה שֶׁהוֹסִיף הֶרֶמְבַּ"ם שֶׁאִם חָשֵׁב לְאֹכֹל וּלְזַרְק טָהוֹר מִקּוּרֵי מִתּוֹסַפְתָּא כְּלִים בִּבְ"מ פֶּרֶק ו' ה"א וז"ל חוֹתֵל שֶׁל תַּמְרָה שֶׁהוּא עֵתִיד לְאֹכֹל וּלְזַרְק טָהוֹר, לִהְכַּנִּיס וּלְהוֹצִיא טָמֵא. וְכַאֵן נִתְחַדֵּשׁ עוֹד דִּין שֶׁאִפִּי דָּבָר שֶׁהִיָּה רָאוּי שׁוֹב לְשִׁימוּשׁ אֲבָל אִם הִמְשַׁתְּמֵשׁ רּוֹצֵה לְזַרְקוֹ אַחֵר הַשִּׁימוּשׁ בִּטֵּל מִמֶּנּוּ שֶׁם כְּלִי וְלֹא מִקְבֵּל טוֹמָאָה, וְהַטַּעַם שֶׁכִּיּוֹן שֶׁהָאָדָם רּוֹצֵה לְזַרְקוֹ לְאַחֵר שִׁירוּקֵן אֶת הָאוֹכֵל שָׁבוּ, אֲ"כ כֹּל תְּשִׁמִּישׁוֹ שֶׁל הַכְּלִי הוּא רֶק לְפִי' אֵלּוּ, אֲ"כ אֵין לוֹ חֲשִׁיבוֹת בַּפֶּנִּי' עַל כִּי שִׁישׁ בּוֹ שִׁימוּשׁ, אֲלֹא כֹּל חֲשִׁיבוֹתוֹ כַּחֲשִׁיבוֹת הַפִּי' וּבִטֵּל לָהֶם וּלְכֵן אֵין לוֹ שֶׁם כְּלִי אֲלֹא קְלִיפַת הַפִּרְי. וְהִירוֹ' לְמַד שֶׁשׁוֹבֵר אָדָם חֲבִית לִיטוֹל מִמֶּנָּה גִּירוֹגְרוֹת מִפְּנֵי שֶׁהַחֲבִית בִּטְלָה לְגִירוֹגְרוֹת שֶׁבִּתּוֹכָהּ שֶׁהִרִי שׁוֹבֵרָה בִּשְׁבִיל לִיטוֹל אֶת הַגִּירוֹגְרוֹת, וְהוּי כְּכִלִּי שֶׁקּוֹרְעוֹ לְצוֹרֶךְ נְטִילַת הַפִּי' אוֹ שֶׁאַחֵר נְטִילַת יִזְרָקָנוּ. וּבִבְלִי לֹא כָּתֵב כֵּן וְנִרְאֶה שֶׁהִרְאִישׁוֹנִים לְמַדּוֹ שֶׁהַבְּבִילִי חוֹלֵק עַל הִירוֹ' שֶׁהִרִי הֶרֶשֶׁב"א וְדַעִימִיָּה לְמַדּוֹ מִכַּאֵן שֶׁאֵין סִתְרִיָּה בְּכָלִים, וְתוֹסִ' תִּי' שֶׁמִּדּוֹבֵר בְּמוֹסֶתֶקִי, אֲבָל אֶת דִּין חוֹתֵלוֹת לְמַדּוֹ כִּירוֹ' וְכֵן פֶּסֶק הַשּׁו"ע, וּבִהֲכִרַח שֶׁצָּרִיךְ לְחַלֵּק בְּסוּגֵי הַכְּלִים, שְׁכָלִים שֶׁרָגִילִים לְשׁוֹב וּלְמִלְאוֹת אוֹתָם אִפִּי' שִׁיחֲשׁוֹב לְשׁוֹב אוֹתָם לֹא יִהְיֶה לָהֶם דִּין חוֹתֵלוֹת כַּדִּין חֲבִית שֶׁבִּמְשִׁנָּה, אֲבָל אִם דֶּרֶךְ לְזַרְק אֵין לוֹ דִּין כְּלִי וְאִם הוּא כְּלִי שֶׁפַּעֲמִים זֹרְקִים וּפַעֲמִים שׁוֹמְרִים תְּלוּי בְּדַעְתּוֹ שֶׁל הָאָדָם.

וּלְפִי הַגִּי' קוֹפְסָאוֹת שִׁימּוּרִים וְכֹל הַעֲטִיפוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ לְשִׁמּוֹר אֶת הַתְּכוּלָה עַד שִׁיתְרוּקֵן אֵין לָהֶם שֶׁם כְּלִי וְשִׁרִי לְקָרוֹעַ אוֹתָם. וְדָבָר שֶׁפַּעֲמִים שׁוֹמְרִים אוֹתוֹ לְשִׁימוּשׁ חוֹזֵר כְּמוֹ בְּקֻבּוּקִים וּפַקְקִים אִם דַּעְתּוֹ לְהִדְיָה לְזוֹרְקֵם אֵין לָהֶם שֶׁם כְּלִי כְּנֹלַע"ד.

וְעַ"פ יְסוֹד זֶה שְׁכָלִי בִּטֵּל לְאוֹכֵל שָׁבוּ וּמִקְבֵּל דִּין שֶׁל אוֹכֵל, כֵּן נִרְאֶה לְבֹאֵר אֶת דִּין פּוֹתְחוֹת שֶׁל כְּלִים וְלִדְעַת תוֹס' דּוּקָא מִיתְנַא שְׁמוֹתָהּ לְחֲתוּךְ אַע"פ שִׁישׁ לָהֶם שִׁימוּשׁ כְּמוֹ בְּכָל כְּלִי וְכֵן לְהַפְקִיעַ אֶת גְּדִילָתָם שִׁישׁ בּוֹ מִשּׁוֹם מִתִּיר, כֵּאֵן יִהְיֶה מוֹתֵר לְחֲתוּךְ וּלְהַפְקִיעַ שְׁכִיּוֹן שֶׁחָבֵל זֶה הוּא נּוֹעַד לְשִׁמְשׁ רֶק אֶת הַדֵּלֶת לְפִתְיָהּ וּסְגִירָהּ אֲ"כ הוּא לֹא כְּלִי בַּפֶּנִּי' אֲלֹא כֹּל עֲנִינוֹ לְשִׁימוּשׁ הַדֵּלֶת וְאִם עֵתָהּ

בִּשְׁבִיל פְּתִיחַת הַדֵּלֶת צָרִיךְ לְקָרוֹעַ אוֹ לְהַפְקִיעַ שִׁרִי לְחֲתוּךְ וּלְהַפְקִיעַ וְאִפִּי' שֶׁזֶה קָשׁוֹר לְבִנְיָן אֵין בּוֹ סוֹתֵר, וְכַדְבְּרִי רַש"י בְּעִירוּבֵין ל"ה. וּבַעֲנֵי סְכִינָא לְמִיפְסָקִיָּה. דָּאִי הוּא מְצִי לְמִיפְסָקִיָּה בִּידֵיָּה שֶׁפִּיר דְּמִי אִפִּי' לִר' אֲלִיעֶזֶר דָּאֵין חֲתִיכָה אֲסוּרָה אֲלֹא בְּמַחוּבֵר אֲבָל הַכָּא מִקְלָקֵל הוּא וְשִׁרִי כְּדִתְנִיא בְּמִסְכַּת בִּיצָה (דף לא:) חוֹתֵמוֹת שֶׁבְּכָלִים מִתִּיר וּמִפְקִיעַ וְחוֹתֵךְ וְאִע"ג דִּהְכָּא אֵהֵל הוּא וְאִמְרִינֵן הֵתָם שֶׁבְּקָרְקַע אֲסוּר לְחֲתוּךְ גְּזִירָה דְּרַבְנָן הִיא דְּמִיחִיז כְּסוּתֵר וְלֹא סוֹתֵר בְּנִין מִמֶּשׁ הוּא דֵּהָא פְּתִיחַת דֵּלֶת בַּעֲלָמָא הוּא כִּיּוֹן דְּשִׁבּוֹת הוּא לֹא גִזְרוּ עָלָיו בֵּין הַשְּׁמִשׁוֹת: אֲ"כ כָּתֵב שֶׁלְקָרוֹעַ אֶת הַסְּגִירָה זֶה פְּתִיחַת דֵּלֶת, וְלִכְאוֹ' חָבֵל זֶה לֹא דֵּלֶת, וְקָרִיעָה זֶה לֹא פְּתִיחָה, אֲלֹא שֶׁהַחָבֵל בִּטֵּל לְשִׁימוּשׁ הַדֵּלֶת וְכֹל תְּשִׁמִּישֵׁי הַדֵּלֶת מוֹתֵר לַעֲשׂוֹת בַּחֲבֵל.

וְכֵן בְּמַגּוּפָה מְדוּבֵר בְּמַגּוּפָה שְׁנוּעֵדָה לְשִׁמְשׁ אֶת הֵיָּין שְׁנִמְצָא בַּחֲבִית וְאַחֵר שִׁירְקָנוּ אֶת הֵיָּין לֹא יִחְזְרוּ לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ כַּדְבְּרִי רַש"י בְּמִסְכַּת ע"ז ס"ט. רַש"ב"ג אֹמֵר. אֵינוּ נֹאסֵר אֲלֹא עַד שִׁישָׁהָ כַּדִּי שִׁיפְתָּהּ אֶת כָּל מַגּוּפַת הַחֲבִית וְאִ"א לְנוֹטְלָהּ שֶׁלֹּא תִשְׁבֵּר כּוֹלָה: עַכ"ל. וְשֶׁם בַּגְמ' מְדוּבֵר עַל מַגּוּפָה שֶׁעֲשׂוּיָה מִסִּיד אוֹ טִיט. וְכֵן בְּאֵר הַמַּאִירִי בְּסוּגִיתָנוּ שֶׁמִּדּוּבֵר בְּמַגּוּפָה הַעֲשׂוּיָה מִחֶרֶס מִיּוֹבֵשׁ וְלֹא בְּתַנּוּר, וְלִכֵּן שִׁיךְ לְנֻקְבָה בָּהּ, וְגַם מַגּוּפָה זֹו בּוֹלֶטֶת מֵעַל הַחֲבִית וְלִכֵּן שִׁיךְ לַעֲשׂוֹת בָּהּ חוֹר בְּצֵד הַמַּגּוּפָה. [וְדַע שִׁישׁ עוֹד סוּג מַגּוּפָה שֶׁעֲשׂוּיָה מִחֶרֶס שְׁטוּחַ וּמִדְּבִיקִים אוֹתָהּ לְחֲבִית עִם טִיט, וְאוֹתָהּ מַגּוּפָה הִיא עֲשׂוּיָה לְסְגִירָה כְּמֵה פַּעֲמִים. כַּדֵּאִיתָא בַּגְמ' בִּבְ"מ כ"ג:] וְכִיּוֹן שֶׁזֹּהִי מַגּוּפָה שֶׁבִּטְלָה לֵיָּין אֵין בָּהּ אִיסוּר סוֹתֵר.

וְכֵן בְּקוֹרְעַ עוֹר מֵעַל פִּי הַחֲבִית שִׁרִי וְאֵין בּוֹ דִּין קוֹרַע. כִּיּוֹן שֶׁהַדְּבִיקוֹ לְחֲבִית לְצוֹרֶךְ הֵיָּין וּמִתִּי שִׁיִּצְטָרֵךְ אֶת הֵיָּין יִקְרַע אֶת הַעוֹר אֲ"כ בִּטֵּל אֶת הַעוֹר לֵיָּין לִכֵּן אֵין לַעוֹר דִּין שֶׁל עוֹר אֲלֹא דִּין שֶׁל יָּין לִכֵּן שִׁרִי לְקוֹרְעוֹ שֶׁאֵין לוֹ חֲשִׁיבוֹת שֶׁל עוֹר.

וּלְפִי הַגִּי' דִּין מוֹסְתָקִי אֵינוּ כַּדִּין חוֹתֵלוֹת, שְׁמוֹסְתָקִי יֵשׁ לוֹ דִּין כְּלִי, וְלִכֵּן אֲסוּר לְשׁוֹבֵר אִם מִתְכוּן לַעֲשׂוֹת כְּלִי, אֲלֹא שֶׁשִּׁרִי לְשׁוֹבֵר כִּיּוֹן שֶׁהַבְּנִין שֶׁל מוֹסְתָקִי הוּא רֶק מִדְּרַבְנָן. וְעֵיין מֶה שֶׁכָּתַבְנוּ בַּעֲנִין מוֹסְתָקִי.

פְּתִיחַת פַּחֲיוֹת וּבְקֻבּוּקִים

וּלְפִי הַגִּי' יֵשׁ לְדוֹן בְּפִתְיַחַת פַּחֲיוֹת הָאֵם יִהְיֶה זֶה אִיסוּר שֶׁל פִּתָּח יִפָּה שֶׁהוּא אִיסוּר מַכָּה בַּפִּטִּישׁ וְכֵן פְּתִיחַת בְּקֻבּוּקִים בִּשְׁבֵּת אִם יִהְיֶה זֶה אִיסוּר מַכָּה בַּפִּטִּישׁ בְּמֵה שֶׁמִּסִּיר אֶת הַטְּבַעֶת מִסְבִּיב לְפַקֵּק. וּבִנְדוּן שֶׁל פַּחֲיוֹת פְּשׁוּטָה שֶׁהִיא נִחְשֶׁבֶת חוֹתֵלוֹת שֶׁהִרִי וְדָאִי שֶׁזֹּרְקִים אוֹתָהּ אַחֵר הַשִּׁימוּשׁ, וְאִם אֵין לָהּ דִּין כְּלִי אֲ"כ מִסְתַּבֵּר שֶׁאֵין בָּהּ דִּין מַכָּה << >> הַמִּשְׁךָ בַּעֲמוּד הַבֹּא

דרך להוציאם.

פותחות

תוס' בשבת דף קמ"ו. ד"ה שובר אדם כתב, שיש בנין וסתירה בכלים גמורים, ומה שהגמ' בעירובין התירה סתירה בכלים היינו כמו שהעמידה שמדובר בסגר את המגדל במיתנא, אבל בפותחת של עץ או ברזל אסור לשוברם כיון שהוא דבר חזק. וכן פסק הרא"ש פ"ג ה"ה. וכן פסק הטור בסי' שי"ד כדברי הרא"ש, ואח"כ הביא בשם הסמ"ק מחלוקת ר"י ור"ש אם מותר לשובר פותחות ושהסמ"ק התיר ע"י גוי.

ובשו"ע בסעי' ז' הביא דעת הרא"ש שאסור לשובר פותחת ואח"כ הביא את המח' אם מותר להסיר צירים, ואח"כ הביא את המח' בפותחות והתיר ע"י גוי, כסברת הסמ"ק. וקשה מדוע השו"ע חילק דין פותחת לשנים שתחילה הביא דעת הרא"ש ואחר שהביא את הדין של צירים הביא את המחלוקת בפותחות. ועיין עוד בט"ז שהקשה שמתחילת דבריו משמע שאסור כדין כלי גמור ובסוף דבריו הקל ע"י גוי. ועיין בלבושי שרד ובמש"ב שם.

ונראה שדעת השו"ע היא ששבירת פותחת היא פחות חמורה משבירת כלי, והטעם שהפותחת בטלה לשימוש פתיחת הדלת, כדין החבל שסוגר את הדלת, וכיון שהיא בטלה לשימוש הדלת אם צריך לפתוח את הדלת ובשביל הפתיחה צריך לשובר את הפותחת אז דינם כחותלות שמותר לשוברם. וראיה שתוס' כתב שסיבה שאסור לשובר את הפותחת כיון שזה חזק ולא כתב שאסור כיון שהוא כלי גמור. אבל הרא"ש שם כתב משום שהוא כלי, ולפי זה דעת הרא"ש אינו כדעת תוס' ורבנו פרץ. ולכן בתחילה שהביא דברי הרא"ש כתב לאוסרו כדין כלי, ואח"כ הביא את המח' בשם הסמ"ק שהוא למד ששבירת הפותחת יותר קלה משבירת כלי גמור. וכן דעת המהר"ח אור זרוע סי' ק"ל בשם ר"י שאסור לשובר כלי אבל לשובר פותחת מותר. והטעם כנ"ל שכיון שהפותחת בטלה לשימוש הדלת לכן אם צריך לפתוח את הדלת מותר לשובר, ודעת ר"ש כדעת תוס' שכיון שזה דבר חזק וקשה לשוברו בזה לא אמרינן שמותר לשוברו, ודעת הרא"ש שאסור כדין כלים גמורים. והשו"ע פסק שמותר ע"י גוי אבל שבירת כלים גמורים לא היקל ע"י גוי אע"פ שיש ראשונים שמקילים בזה, ורק בפותחת שיש שני שיטות להקל התיר ע"י גוי.

ולפי פסק השו"ע אפי' דבר שבטל כלפי שימוש של חפץ, אם הוא דבר חזק שקשה לשוברו אין להקל לשוברו אלא ע"י גוי.

בפטיש, שאיסור מכה בפטיש הוא סיום בנית כלי, וכאן שכבר אינו כלי מסתבר שאין בו איסור מכה בפטיש. אבל לא מצינו מקור מפורש לזה. אבל למקילים יש על מה לסמוך שכיון שהפתח של פחית הוא רק להוציא, ופתח שעשוי רק להוציא הוא רק איסור דרבנן.

ובפתיחת הפקקים יש לדון כיון שיש שומרים אותם לשימוש חוזר יש בהם דין כלי ויהיה בהם איסור מכה בפטיש מדאורייתא. אבל אם יפתח ע"ד לזרוק אותם ולא להשתמש בהם יהיה בהם דין חותלות ומסתבר שאין בהם מכה בפטיש ויהיה מותר לפותחו. ואין להקל שלא מצינו מקור מפורש בזה והוא איסור דאורייתא.

כלי חד פעמי

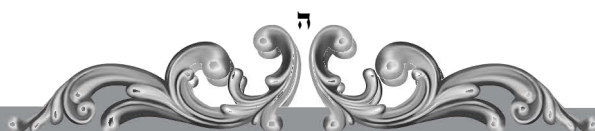
ובעניין כלי חד פעמי נראה שלעניין לבנות ודאי אסור שהרי לעשות קיסם לחצוץ שיניו אסור וקיסם הוא דבר שנעשה לשימוש חד פעמי, וכן משמע שהרי מדובר שלוקח קיסם ממה שנזדמן לו. ועוד שלא יגרע מחותלות שעשויים להכניס ולהוציא שיש בהם שם כלי, וכלי חד פעמי לפני השימוש צריך למלאותו ולרקנו וא"כ יש עליו שם כלי, ויש בו משום בונה וסותר דאורייתא. אבל לאחר גמר השימוש מיד בטל ממנו שם כלי ואין בו איסור סותר.

צירים

השו"ע בסי' שי"ד סעי' ז' הביא דעת רבנו פרץ שאסור להסירם ויש מתירים. וקשה שמותר להוציא את הדלתות בשבת ויו"ט כמבואר בסי' תקי"ט סעי' א' ומשנ"ב סעי' ק"ה. ומאי שנא דלתות הכלים מצירים אלו.

ונראה לבאר שצירים שאחורי התיבות הם עשויים שיש לולאות קבועות בדלת וכנגדם בכלים ומחברים את הצירים ע"י יתדות שהם המסמרים שלנו. ולכן שמסיר את היתד ומפרק את הצירים אלו מאלו, הדלת לא נשברת שהרי זה כמפרק מיטה של חוליות, אבל אין דרך לעשות כך, ובזה תלוי המחלוקת שרבנו פרץ סבר כיון שאין דרך לפרקם הוי סותר והמתירים סברו כיון שאינו שובר את הכלי בזה אין סתירה בכלים.

אבל להסיר את הדלתות מהכלים מדובר על ציר עליון ותחתון שמחברים בדלת ומסיר את הדלת עם הציר מהחור שיש בכלי, והתירו את הסרת הדלת, כיון שמדובר שהיה דרך להסיר את הדלתות ממקומם, וכמו שכתוב בביצה י"א: לענין הסרת התריסים, שהרי כל איסור בצירים לעיל בארנו שהוא מחמת שאין דרך להוציאם אבל דלתות הכלים בסוגיא שם מדובר שהיה

הרה"ג דוד יונגרייס שליט"א חבורת תורת משה - שירה חדשה

הכח של הוראת חכם

לחכמי הדורות להכריע כפי מה שנראה להם ואפילו אם הקודמים היו גדולים ורבים מהם שכן נצטוונו ללכת אחרי חכמי הדורות שהסכימו לאמת או להפכו, וכן הוא בדברי הרמב"ן (בפ' החומש דברים יז' יא' על קרא דלא תסור) שכתב שעל משמעות דעתם נתן לנו התורה אפילו יטעו, ע"כ.

והביא בזה דברי הגמ' (ב"מ נט,ב) שנחלקו ר"א וחכמים ויצאה בת קול ואמרה שהלכה כר"א וממילא ידעין שכך היא האמת כלפי שמיא שהרי לא החיה להם ספק באמיתת הבת קול, ואעפ"כ אנן אזלינן כחכמים דהכי הלכתא משום יחיד ורבים הלכה כרבים דזהו רצון התורה שניזיל בתר דברי החכמים. והביא עוד דברי הגמ' שם פו,א שנחלקו בספק בהרת קדמה לשער לבן ספק שער לבן קדם לבהרת אי טהור או טמא, ונחלקו בזה הקב"ה וכולהו מתיבתא דרקיעא ואיפסקא הלכה כדעת החולקים דלא כהקב"ה, והביאור בזה דאע"ג שודאי האמת לאמיתה היא מה שהקב"ה אמר וזהו הדבר שכתוב בתורה דיליה אלא שרצונו יתברך שבעולם הזה ניזיל בתר דעת החכמים כפי הבנתם בתורה ולפי כללי הפסק המסורים לנו.

עוד הוסיף לי בזה הגר"א שטיינהוז שליט"א דהא חזינן הרבה פעמים בהלכות טריפות שמקילים במקום הפסד מרובה, והיינו דהיכא שאילו נחמיר יהיה לשוחט הפסד מרובה שלא יוכל למכור בהמותיו מקילין ליה והבשר מותר. ויש להבין דבשלמא השוחט יש לו הפסד מרובה, אבל הקונים ממנו אין להם הפסד מרובה שהרי יכולים לקנות מטבח אחר בשר שהוא לכתחילה ומה טעם מותר להם להקל. וכן מצינו בכל הדורות שהקילו הפוסקים מאוד בהיתרה של עגונה וצירפו צירופים ע"ג צירופים כדי להקל עליה ולהתירה לינשא, ולכאורה בשלמא האשה אילו לא נתינה תהא עגונה, אלא מי שבא לינשא לה הרי אין לו עיגון דיוכל לינשא לאחרת ומה טעם נתיר לו בשופי לינשא לה ולסמוך על קולות אלו. א"ו מבואר בזה דכיון שהורה החכם להתיר את הבשר ולהתיר את האשה לינשא, שוב יש כאן היתר גמור בשופי, והרוצה לקנות מן הבשר וכן הרוצה לינשא לאשה אין לו כל חשש, שכיון שכבר הותר ע"י החכם נעשה הדבר להיתר גמור.

נמצא שכל ענין הוראת חכם הינה רק בכה"ג שיש כאן תערובת בשיקול דעתו של החכם שבזה יש כאן משמעות של הוראת חכם, אבל כל היכא שאינו ענין לשיקול דעתו אלא יש כאן ענין של ידיעת ההלכה הפסוקה כבר,

הנה מצינו כמה וכמה הלכות הנוגעות להוראת החכם בעניני איסור והיתר. הא' הוא המבואר בגמ' חולין מד,ב ונדה כ,ב חכם שטימא אין חברו רשאי לטהר אסר אין חברו רשאי להתיר. ובע"ז ז,א ת"ר הנשאל לחכם וטימא לא ישאל לחכם ויטהר לחכם ואסר לא ישאל לחכם ויתיר. ונפסקה הלכה זו ברמ"א (יו"ד רמב' סל"א). עוד מצינו דין שאין להורות הלכה בפני רבו. וכן מצינו שיש המחמירים לא לאכול מבהמה שהורה בה חכם, ועוד כמה ענינים.

ומעתה יש להעמיד מהו תפקידו של החכם בישראל ולא יזה ענינים צריכים אנו להוראתו, וממילא מה נכנס בגדר הוראה הנכללת בהלכות אלו. והנה זה פשוט לכולם שאין מטרתו של החכם להעביר ידיעות, ואין כל חילוק בין אם ראה האדם את הדין בגמ' או בשו"ע בעצמו, לבין אם אמר לו החכם מה כתוב שם, וכן אין הבדל אם ראה זאת באוצר החכמה במחשב או ע"י מורה הוראה שאמר לו מהי ההלכה בכה"ג.

אלא ודאי כל ענינו של החכם הוא בעניינים הנוגעים לשיקול הדעת, והיינו מה לדמות למה ואי דינו של זה כדינו של זה וכל כה"ג. וזה המכוון כשאמרו 'חכם שהגיע להוראה' דהיינו שיש לו שיקול דעת בעניני ההלכה לידע בכל ענין את ההבנה שלו וצדדי ההיתר והאיסור שלו, ואי"ז שייך כלל לרמת הידע שלו בהלכה ובשאר ענינים. אכן הא ודאי שחייבים אנו שידע הדינים כדי שידע מה לדמות למה ולכוון אם המאורע שעליו נשאל שייך לדינים הידועים לו בדברי הגמ' והפוסקים, אך הידע אינו חלק שאנו צריכים לקבל מן החכם אלא אל שיקול הדעת שלו, ואף אם יהא אדם שיודע כל התורה כולה ולא שימש תלמידי חכמים ואין לו שכל הישר לידע מה לדמות ומה לרחק ומה לקרב אינו בכלל חכם שהגיע להוראה.

ועדיין נראה בפשוטו שהחכם בהכרעתו בא להודיע ולברר מהי ההלכה הפסוקה בשמים, והיינו שבעצם הדבר מבורר מהי ההלכה, רק שלנו אין הדבר ברור, והחכם מכח שיקול דעתו ושכלו הישר מנסה לברר מהי אכן האמת שכיוון לה הבורא בבירור הלכה זו.

אכן האמת שאין הדבר כן, אלא יש לחכם להורות כפי הנראה לו בדעתו בהבנת דברי התורה"ק ויש כח בדעתו לנהוג כדבריו אף היכא שאינו כפי האמת בשמים, שכך ניתנה תורה שיעשה האדם כפי ראות עיני חכמים. והאריך בזה רבינו הקצ"ח בהקדמתו, והביא מאי דאיתא בדרשות הר"ן דרוש חמישי שניתנה הרשות

<< המשך מעמוד קודם

זה אינו שייך להוראת חכם כלל. וכל שחכם שהגיע להוראה מורה על ענין מסוים הרי יש כאן כזה צד אמיתי.

ואפשר נמי דזה הענין של החומרא שלא לאכול מבהמה שהורה בה חכם (חולין לזב), דהנה זה ודאי שאדם שלא ידע הדין ובא לשאול את החכם מה הדין בזה והורעה לו שמותר אין בזה ענין חומרא כלל, שהרי הדבר מותר בשופי אלא שהשואל לא ידע על כך, וכל הענין בזה הוא רק בכה"ג שאין כאן היתר ברור וצריך בזה את הוראת החכם כדי שהדבר יהיה מותר, וכל כה"ג שאין הדבר ברור באמת להיתרא וכל היתרו הוא רק מכח הוראת החכם יש בזה מקום להחמיר לפרושים (עי' מסל"י פי"ד).

וא"כ כל הסוגיא של 'חכם שאסר' אינה אלא היכא שהיתה כאן הוראה שתלויה בשיקול דעתו של החכם שבזה יש כאן מציאות של איסור [או היתר] מכח ההוראה, וכל כה"ג הוראתו עומדת כצד רק כיון שהורה אותה לשואל יש כאן איזה מחויבות לנהוג כשיטתו [כמו שיבואר א"ה להלן]. אכן כל היכא ששאלו בענין שאינו קשור כלל לשיקול דעת אלא לידיעת ההלכה, בזה לא שייכת כלל הוראה של חכם וממילא ודאי שאינו שייך סוגיית חכם שהורה, כיון שאין ההוראה שייכת כלל לחכם ואינה באה מכוחו אלא מכח מציאות אותה ההלכה במקורה.

ולכאורה זהו המכוון במה שאמרו אי טעה בדבר משנה אינו חוזר, והיינו לאו דוקא היכא שהיתה לו טעות שהיא נגד משנה או הלכה מפורשת שאומרת בהיפוך, רק כל היכא שטעותו היתה בנושא שהוא דבר משנה דהיינו ידיעת ההלכה ולא בנושא ששייך לשיקול הדעת לא שייך כלל לדון כלל עניני הוראת החכם, כיום שאין להוראתו כל כח ותוקף בהכרעת ההלכה.

ואפשר שזה ענין תעשה שאלת חכם הכתוב בכמה ספרים, דבפשוטו הענין הוא משום שאין ברירות שאכן כך הוא ויש מקום להתיר בשעת הדחק וכל כה"ג. אכן להמבואר הענין הוא שצריך את הוראת החכם כדי שיחול ההיתר, ולא יועיל מה שידוע לנו בספרו האי דינא, דזהו הדין שיעשה שאילת חכם כדי שיאמר ויפסוק לו את הדין בפירוש.

ויש להעיר בזה דהנה כתב השו"ע (תצ"ח ס"ט) שבכור בזמן הזה

שאיין שוחטין אותו א"כ נפל בו מום אין חכם יכול לראותו ביו"ט אם נפל בו מום, וכתב המ"ב (סק"נ) 'בין שהומם ביו"ט בין שהומם מערב יו"ט משום דמיחזי כמתקן דאסור ביו"ט, ולא דמי לשאר הוראה שאין האיסור וההיתר תלוי בהוראת פי המורה אלא בידיעת הדבר משא"כ בבכור אפילו יש בו מום גמור כל שלא התיירו אותו חכם או ג' הדיוטות ושחטו אסור ולפיכך כשמתיירו הרי הוא כמתקנו', הרי מבואר בדבריו שדוקא גבי בכור שהומם חשיב שהחכם יוצר בו את ההיתר, אבל בשאר הוראות אין החכם אלא מגלה את האסור והמותר. אכן שם יש חידוש טפי שאפילו שידוע וברור הדבר שיש בו מום בעינן להיתר החכם משא"כ בשאר הוראה, ועי' בזה.

ובקונטרס דברי סופרים להגרא"ו (סי' ד' אות ד'-ו') כתב ליישב עפ"י הא דאי' בגמ' (חולין מגב) דקודם בת קול הרוצה לעשות כדברי ב"ה עושה וכדברי ב"ש עושה, והקשו הרמב"ן והרשב"א מ"ש מהא דאי' בפ"ק דע"ז (ז,א) דבשל תורה הלך אחר המחמיר, ותרצו דהיינו דוקא בשדרא וגולגולת דאותו הדין בדיוק הוה קולא וחמרא כאחד. והקשה דאכתי אינו מובן דאע"ג שאינו בב' ענינים מ"ש משאר ספיקות בדאורייתא דדינא הוא למיזל לחומרא וה"נ היה בדין לומר הכא דכיון דאיכא ספק בדאורייתא כמאן הלכתא יש לנו להחמיר כשל תורה, ומ"ט אמרינן דהיכא דהספק הוא בשדרא וגולגולת דינא הוא שיכול לעשות מה שירצה.

וכתב לבאר ע"פ יסוד דברי הראשונים אלו שכשאמרו חכמים הרי יש כאן צד אמיתי מהי ההלכה, וממילא כשבאים לדון בספק בהלכה אין הנדון לדעת מהי ההלכה והאמת בתורה וזה לא אכפ"ל, וכל מה שבאנו לדעת הוא על איזה מן החכמים כוונה תורה באומרה ועשית ככל אשר יורוך, ואין אנו באים לידיע מהי האמת. וממילא במחלוקת ב"ש וב"ה קיי"ל שיכול לסמוך על שניהם דעל תרומיהו נאמר בתורה ועשית ככל אשר יורוך ושניהם הוו ב"ד הראויין להוראה ושייך לסמוך עליהם ואין לנו שום נפק"מ מי מביניהם כיוון על האמת לאמיתו, ול"ד לשאר ספיקות כמו בתרי ותרי שאין ביד העדים כח כלל להכריע בזה אלא כל הענין הוא לידיע מהי המציאות וממילא לא שייך לעולם למיזל בתר תרומיהו. ועיי"ש עוד שהאריך בזה. [ע"ע מש"כ בענין זה בס"ד עמ"ס ר"ה].

ליצנות לא אצלי!

שח הגאון רבי שלמה שמשון קרליץ זצ"ל, כשהיתי צעיר לקחני אבי (הגאון רבי מאיר זצ"ל) ביום הפורים למעונו של מרן רבי ברוך בער זצ"ל שם שהו בחורים רבים אשר באו לשמוח במחיצת רבם. בין הבחורים היה בחור עילוי מופלא, אשר אמר את הפרק הראשון של מס' גיטין ב"גראמען" לאחר מכן חזר על שיעור של ר' ברוך בער ב"גראמען". שסיים, החל להשמע "פורים תורה" כשהוא פותח בשאלה מפורים... כשמוע ר' ברוך בער את דבריו, קם ממקומו ומחה כנגדו: "ליצנות, ניט ביי מיר אין שטוב! ליצנות לא אצלי בבית!" ולא הסתפק ר' ברוך בער במחאה אלא עמד וגרשו מביתו!

לטעום טעם רוחני

מרן הגאון רבי ליב חסמן זצ"ל, כתב מכתב למרן הגר"י סרנא זצ"ל, בו הוא מתאר לו את שמחת הפורים בישיבת חברון בשנת תרצ"א. הגר"י סרנא ככל הנראה שהה בחו"ל וכמו שכותב לו ר' ליב במכתב: דמיתי כי על פורים ישתתף כת"ר בחגיגת היום אתנו מרחוק... שמחת החג עברה ברב פאר בכתלי הישיבה בסדר ומשטר וכולם נהנו מאד, כל נכבדי הבחורים עם האהובים והבחורים כולם נשתתפו ועמדו על המשמר לטעום טעם רוחני והתענגו יחד עד שעה מאוחרת בשתי הלילות... (ס' מן הבאר ע' ל"ו)

הרה"ג יצחק דיינ שליט"א ראש חבורת תורת חיים - שירה חדשה

מקפדת לאחר זמן

יו"ד סימן קצ"ח

כתב השו"ע סעיף א'. ואפילו כל שהוא אם דרך בני אדם לפעמים להקפיד עליו חוצץ, אפילו אם אינה מקפדת עליו עתה. או אפילו אינה מקפדת עליו לעולם כיון שדרך רוב בני אדם להקפיד עליו חוצץ.

א. **וכאן המקום** להביא את לשון המאירי נדה סו: בגדר מה חשיב מהודק וחוצץ, דיש דברים שאינם חציצה כלל. וז"ל וכן כתובה גדולי המפרשים בטבעת שביד 'ומהודק ביותר עד שאינו מתעגל על האצבע במיעוט הנעה' שהוא חוצץ אף על פי שאינה מקפדת עליו שמ"מ מקפדת היא בו בשעת לישא וכן בכל כיצא בזה וכו', כגון עגיל שבאזני קצת נשים אפילו היה מהודק אינו חוצץ 'ואין צריך לומר אם הוא מתעגל על האוזן בנקל' עכ"ל.

ב. **הנה קיימא** לן דמיעוט המקפיד חוצץ מדרבנן. ויש לדון כשעתה אינה מקפדת ואדרבה מעוניינת בו עתה ולאחר זמן תקפיד עליו, אם דנים לפי שעת הטבילה ואינה מקפדת, או שדנים גם לפי העתיד שמקפדת.

וכתב הראב"ד [שער הטבילה פ"ב ה"ו] "ותנן נמי [מקואות פ"ט מ"א] אלו חוצצין באדם חוטי צמר וחוטי פשתן והרצועות שבראשי הבנות וכו', ואי קשיא לך אמאי חוצצין והלא מיעוטו שאינו מקפיד הוא [שהרי רוצה אותם לנוי שעה]. לא, מקפדת היא, דלא תימא כל שאינה מקפדת עליו בשעת טבילה, אלא אם תקפיד עליו שעה אחת דבר המקפיד עליו הוא. שאי אפשר שלא תעביר אותם מעל ראשה בשעה שחופפת את ראשה. ובזה מבאר מה דאיתא בתוספתא ומובא בשו"ע [סעיף כג] השירים והנזמים והטבעות והקטלאות מהודקין חוצצין, אע"פ שרוצה אותם לנוי גופה וכן הטבעת שבידה, אי אפשר שלא תעבירו בשעת לישא או בשעה שהיא אופה ומבשלת. וכדבריו כתבו הרשב"א והרא"ש, הובאו בב"ש.

ומבואר בדבריהם בגדר הקפדה, דאע"פ שאינה מקפדת עליו בשעת הטבילה, אם מקפדת להסירו לפעמים הוי קפידא, וכן נפסק להלכה בשו"ע [סעיפים א, ב, כג].

ודייק הט"ז [סק"ב] מלשון הטוש"ע, דכשהיא מקפדת רק לפעמים, הוי חציצה בתנאי שיש ומצוי עוד בג"א שדרכם לפעמים להקפיד בכך, אף שאינם הרוב, אבל אם רק היא מקפדת לפעמים לא הוי חציצה. ובגוונא דרוב בג"א מקפידים לפעמים, לעולם הוי חציצה אפילו שאינה מקפדת כלל דבטלה דעתה. **אמנם** הסדרי טהרה [סק"ד] חולק עליו ומדייק מדברי הבית יוסף [ד"ה ומ"ש דאפילו] שאפילו בלאו הכי הוי קפידא.

וצ"ע הט"ז מהראב"ד, דבפשטות הראב"ד לומד שאין שום חילוק בין מקפיד בכל רגע ורודף אחריו להסירו, לבין מקפיד לפעמים, ואדרבה לכאן את זה גופא הוא בא להעמיד, ודין מקפיד זה, לרוב

הפוסקים אינו תלוי כלל בדעת בני אדם ואף שכו"ע לא קפדי הוי חציצה.

וצריך לומר דהראב"ד איירי דוקא בגוונא כזו דדרך עוד בג"א להקפיד, או דסובר הראב"ד כהרמב"ם שהביא הב"י סוף ס"א שהכל תלוי רק בה ולא מתחשבים בדעת בג"א כלל.

ג. **וכתב בשו"ת זכרון יוסף** [יו"ד סימן י, מובא בפת"ש סק"א] בנידון אשה שיש לה צניחת רחם והניחה באותו מקום טבעת להחזיק הרחם, שאינה חוצצת כיון דאינה מקפדת שהרי מניחתו תמיד ברחמה הוה ליה מיעוט שאינה מקפדת שאינו חוצץ, ועיי"ש שהביא ראה לדבריו מהר"ש סוף מסכת מקואות.

ואע"ג שמקפדת לקחתו בשעת לידתה נראה לי דאין בכך כלום, דלא דמי למה שכתב הראב"ד והביא הב"י והט"ז דטבעת מהודקת באצבע חוצץ משום דמסירתו בשעת לישא, דהתם מיקרי 'מקפדת לפעמים גם עכשיו', שהרי אם מיקלע לה עיסה ללוש כמה פעמים היום או מחר מסירתו ממנה, משא"כ טבעת זה שאינה מסירתו עכשיו כלל בשום פעם, רק בשעת לידה לא מיקרי מקפדת.

והיינו שאכן בעינן שתקפיד עתה בשעת הטבילה, והמדד של מקפיד עתה אינו מה רצונה הפרטי ברגע זה ממש, דהא ודאי עכשיו שרוצה לטבול אינה רוצה להתעסק עם בצק, אלא דנים אותה עתה לפי מצבה הכללי באשר היא אשה שמתאים לה בעצם ענין הלישה, וכשתלוש תסיר הטבעת, משא"כ בגוונא שלא שייך אצלה עתה ענין הלישה כלל.

והביא ראיות לדבריו, א. דדמיא למה שכתבו הטוש"ע [בסימן קצח ס"ו] דשיער דאותו המקום שנדבק אינו חוצץ בפנויה, אע"ג שרוצה להנשא לאיש ואז תהיה מקפדת, מכל מקום כיון דהשתא אינה נשואה אינו חוצץ.

ב. וכן [בסעיף יז] גבי צבע שידיו צבועות אינו חוצץ, וכי ס"ד שלעולם לא יקנח ידיו אפילו בשבת או רגל וכהאי גוונא, או יעזוב אומנתו, ואפילו הכי כיון דעכ"פ אינו מקפיד, אינו חוצץ. והיינו משום דהיום הוא צבע, משא"כ בשבת וכה"ג שהוא זמן אחר שמתחדש ולא קיים עכשיו, וכל שכן אשה דנידון דידן, דהא ודאי אינה מקפדת עד דאשתני גופה ותתעבר ותלד.

ועיי"ש דהביא עוד ראיות לדבריו מהג' פסחים [מו]. דחמץ בשאר ימות השנה אינו חוצץ, ומיבמות [עה]. מעובר במעי אמו.

ומהאי טעמא כתבו הפוסקים והטור ושו"ע, אם דרך בני אדם להקפיד עליו לפעמים, ולא כתבו שדרך בני אדם להקפיד עליו בשום פעם, משום דבעינן דעכ"פ מקפידין עליו לעיתים מזומנות 'גם עכשיו'.

ומה שכתב שם בשו"ע אפילו אינה מקפדת עליו עתה וכו', אין פירושו שמקפדת עליו לבסוף לזמן רחוק, אלא דפירושו שאינה

מקפדת עליו עתה בשעת הטבילה, מכל מקום מצוייר שמקפדת עליו בימים שקודם ושלאחר הטבילה, כגון טבעת מהודק באצבעה לענין לישת עיסה, וזה פשוט ואמת לפענ"ד.

אמנם הנודע ביהודה [מהדו"ק יו"ד סימן סד] כתב דטבעת זו חוצצת גם משום שמקפדת להסירה בשעת לידה, ומבואר בדבריו דלא כהזכרון יוסף. **והחתם סופר** [יו"ד סימן קצב] חולק על הנוב"י בזה שהחשיב את ההסרה בלידה לקפידא, שכיון שאינה מסירה אלא כדי לפנות מקום לולד לא מיקרי קפידא.

וביאר דבריו נראה דגדר מקפיד הוא רק כשמסירים מפני שמקפיד על גוף הטבעת עצמה, או שמקפידים על גוף האדם במקום הטבעת דאז בע"כ אינו בטל לגוף, אבל כשמסירים מפני דבר חיצוני אין זה מבטל את ההגדרה שבטל לגוף, שהרי מצד החפץ ומצד האדם אין התנגדות שזה יהיה עליו לעולם וממילא הוא בטל אליו, והביא ראיה דבמג"א או"ח קס"א ס"ק י"א כתב דטבעת של איש אינו חוצץ, ואע"פ שמסירו כל יום להניח תפילין, ולפי הגדר שכ' ניוחא.

ועכ"פ נראה מדבריו דלא התיר מטעמו של הזכרון יוסף דלידה הוי מצב אחר שאינו שייך היום, אלא מחמת דגם בשעת ההסרה עדיין חשיב אינו מקפיד ובטל לגוף, משמע דהנוב"י והחת"ס חולקים על יסוד דברי הזכרון יוסף, ומצריכים שלעולם לא תקפיד על זה.

ואכן הנוב"י גופיה כתב כהזכרון יוסף [מהדורא תנינא יו"ד סימן קלה] וז"ל, והרי זה דומה לעובר במעי אמו שודאי סוף להקפיד כשיגיע זמנו לצאת, ואפילו הכי קרי ליה ביבמות עה. גבי נכרית מעוברת שנתגיירה אינו מקפיד, כיון שקודם זמן לידה אינה מקפדת, ואין זה דומה לשאר דברים שאף אם מקפדת בשום פעם חוצץ, וכמו אלו דחשיב בסימן קצח סעיף ב ובסעיף כג, ועיין שם בט"ז ס"ק כג, דבהנהו אם היתה עתה רוצה ללוש או לחוף ולרחוץ היתה גם עתה מקפדת, משא"כ בעובר שבמעיה וכו' אינה מקפדת כלל כל זמן שאין זמנו לצאת, ע"כ, וצ"ע.

אמנם רעק"א [מהדו"ק סימן ס] הוכיח להתיר דטבעת באו"מ אינה חוצצת מטעם מניחתו שם לעולם מחמת הסכנה, וקשה על דבריו הלא היא מסירתו מחמת לידה ואיך כתב שמניחתו שם לעולם, ונראה שבוזה סמך על דברי הזכרון יוסף שאין זה כמקפדת להסיר בשעת לידה. ואין נראה שכוונתו להתיר מטעם החת"ס, דלשון השואל שם הוא האם לסמוך על טעם הזכרון יוסף [ודבריו הוצרכו לאפוקי מדברי הגאון בעל החוו"ד שהחמיר בזה (כשהטבעת חוצצת גם מחוץ לבית הסתרים, וכשכולה בביה"ס סמך אזכרון יוסף) מחמת דהוי כרטיה שעל המכה שחוצצת, לזה הביא ראיה שכל זה במכה שמתרפאת, ולא בצניחת הרחם שאינה מתרפאת ומניחתו לעולם].

ויש להקשות על דברי הזכרון יוסף מהא דרטיה שעל המכה חוצצת, וכדלקמן [סעיף י], ואע"פ שאינה מסירה את הרטיה עד שתתרפא המכה, וצריך לומר כיון שאין ידוע הזמן שתתרפא המכה, על כן אינה מתיאשת מלהסיר את הרטיה בכל עת, ועדיין צ"ע.

והנה בשו"ת אגרות משה [יו"ד ח"א סימן צז ענף א] כתב שדברי הזכרון יוסף תלויים בטעם שמיעוט שאינו מקפיד אינו חוצץ, די

לומר בג' אופנים: א. דבטל לגביה והוי כגופיה, ובנגיעת החציצה במים הוי כנגיעת הבשר במים. ב. שאין דין שיהיה נגיעת מים אלא שצריך שלא יהיה חציצה ויקרא שלא באה במים, ורק כשיש עליה חציצה שרובו ומקפיד חידשה התורה שאין זה נקרא שבאה במים. ג. שאמנם ברובו שאינו מקפיד הטעם דאינו חוצץ כיון דהוי כגופיה, אמנם במיעוטו המקפיד הטעם כיון שרוב הגוף בלי חציצה, ומדין רובו ככולו הוי כאילו לכל גופה אין חציצה.

ואם הוא מחמת דהוי כגופיה אין זה שייך אלא כשמבטלו עולמית, ואמנם הכריע שהטעם מחמת דבא במים ורק כשיש חציצה ברובו ומקפיד חידשה ההלכה למשה מסיני דלא מהני, ולזה די שבשעת הטבילה לא תקפיד.

וזכרון יוסף [שם ד"ה אמנם נ"ל] מבאר "דודאי הטעם דרובו שאינו מקפיד ומיעוטו המקפיד שאינו חוצצין מן התורה, משום דאותו דבר החוצץ כיון דאינו רובו או דאינו מקפיד עליו מיחשב כגופו ובשרו ממש, וכיון דהוי כגופו ממש הרי יש כאן ביאת מים על גופו ממש". ולפי זה גם אתי שפיר מפני מה הוצרך רש"י לבאר הטעם בדין רובו ואינו מקפיד ולא ביאר הטעם בדין מיעוט המקפיד, כיון דסבירא ליה דתרווייהו מחד טעמא.

אכן הדבר צ"ב כמו שהקשה באגרות משה איך יתכן לומר שדבר שמקפיד להסירו הוי כגופו, אמנם גם דברי רש"י על רובו ואינו מקפיד דהוי כגופיה צ"ב, אטו היכא דאין הדבר משמש את האדם רק אינו מקפיד להסירו יהיה הדבר כבשרו, עכ"פ מבואר דהא דמיעוט המקפיד לא חייץ מדאורייתא כיון דהוי כגופיה, ואם כן נראה דאין מקום לדברי האגרות משה שסבר שאם הטעם משום ביטול לגוף בעינן ביטול לעולם, דהא על כרחין לומר כן אפילו במיעוט המקפיד. וכן מבואר בדברי הזכרון יוסף דהגם דסבירא ליה דטעמא דמיעוט המקפיד לא חייץ מדאורייתא כיון דהוי כגופיה, מכל מקום סבר דסגי אם אינה מקפדת עתה עד זמן ידוע או מתחדש.

ומזה יש ללמוד בדין סתימה זמנית בשיניים, שעשויה עד זמן ידוע, שאינה חוצצת דמיקרי אינו מקפיד, וכדברי הזכרון יוסף, ובזה גם הנודע ביהודה והחתם סופר יודו שיש לזה זמן מוגדר (ואינו כלליה שאפשר שתפיל עיי"ש), וכפי שהתבאר גם דעת החוו"ד ורעק"א כך לפחות בבית הסתרים, והרי השיניים הם בית הסתרים, וכן פסק האגרות משה.

ובספר ברכת שרגא [סוכה ג:] כתב ששמע מהחזו"א שלא הורה בה לא איסור ולא היתר, כי קשה לו להכריע בזה ויש לעיין בזה במסכת סוכה בדיני ביטול, עכ"ד.

והנה בשו"ת אבני נזר [יו"ד סימן רנ"ג] נטה מדברי הזכרון יוסף, ומכל מקום הביא דברי הרא"ש בפירוש המשנה [מקואות פ"י מ"ג] דקשר של קיימא מיקרי אינו מקפיד, ולמד מזה ששיעור הזמן שנקרא בקשר שהוא של קיימא, נקרא שאינו מקפיד, ועל כן יש פוסקים שלמדו מזה לקבוע זמן לדין סתימה זמנית אם מניחה אותה למשך שבוע או חודש או חצי שנה.

הרה"ג דניאל חסין שליט"א ראש חבורת תפארת נחמן - שירה חדשה

אימתי הקב"ה עוזר לאדם במלחמת היצר

אולם האמת יורה דרכו שחכמינו ז"ל כוונו בזה ג"כ "לעיקר גדול ונכבד אשר כל אושר הצלחת האנושי תולה עליו", והענין כך הוא אף שהיוצר ב"ה מסר הכח באדם לכבוש את יצרו באמצעות הרוח השוכן בקרבו לא תשלם המעשה ביד האדם וקשה מאד על האדם לבוא אל תכליתה ואין בידו רק להתחיל המלאכה ולעשות כל מה שבכחו לעשות והשלמת המלאכה הוא בעזר אלקי המלוה לאדם להביא אותה אל הפועל הגמור, והשי"ת הוא בוחן לב וחוקר כליות ומבין מתי עשה האדם את שלו ומה בכחו לעשות, וכשרואה שכל אשר שהיה לאל ידו לעשות כבר עשה, ואין בכחו לעשות יותר וכל חשקו אל הטוב, אז ילוה אליו העזר אלקי ממרומים ויגמור בעדו וישלים מה שחסר ממנו וזולת זאת לא ישלח לו עזרו מקודש, וזהו שכווננו חז"ל באמרם צופה רשע לצדיק יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו ה' לא יעזבנו בידו שהקב"ה עוזר לו, ובאו חכמינו ז"ל האמתיים לפרש מתי עוזר לו הקדוש ברוך הוא בזמן שעשה האדם כל מה שבכחו לעשות לכבוש את יצרו והגיע למדרגה כזו שאלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו אינו יכול לו לעשות יותר מפני שכבר בא עד קצה הגבול יכולתו במעשהו ואין לאל ידו לעשות יותר, אז ישלח עזרו מקודש ולא יעזבנו בידו, אולם אם יש לו יכולת עדיין לעשות יותר ממה שעשה כבר ואינו עושה גם ה' לא יעזור לו ע"כ.

האם בתחילה קל להתגבר על היצר גם בלי עזרת הקב"ה
אלא דאכתי יש לעיין בזה, דבגמ' לעיל איתא 'אמר רבי אסי יצר הרע בתחילה דומה לחוט של בוכיא ולבסוף דומה כעבותות העגלה', ופרש"י בד"ה ולבסוף וז"ל משאדם נמשך אחריו מעט מתגבר והולך בו ע"כ.

וחזינו שהיצר הרע בתחילתו הוא דבר שקל להתגבר עליו, והזמן שבו מתחיל להיות קשה להתגבר עליו הוא כאשר מתחיל להמשך אחריו שאז הוא הולך ומתגבר בו. וכיון שבתחילה אין זה קשה להתגבר על היצר מדוע אמרינן שדוקא אם מתגבר על היצר בכל כוחו הקב"ה עוזרו, הא אין זה קשה להתגבר עליו בתחילה. וי"ל דאה"נ בתחילה אין קשה להתגבר עליו, אך לאחר שהאדם נמשך אחריו הרי קשה מאוד להתגבר עליו כיון שאז הוא מתעצם להכשיל את האדם בכל כוחו.

אלא שמפשטות הגמ' נראה שאין זה מהלך זה קאי דוקא במי שכבר נכשל כמה פעמים, אלא משמע שהוא מהלך קבוע שהיצר רוצה להתגבר על האדם בכל כוחו ואלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו, ומשמע בכל אופן צריך הוא את עזרת הקב"ה.

יש 'יצרו' ויש 'יצר הרע'
ונראה, דהמדייק מלשון הגמ' 'ראה שרבי יצחק אמר 'יצרו של אדם' מתגבר עליו בכל יום, ועל זה < < המשך בעמוד הבא

בגמ' דף נ"ב ע"ב אמר רבי שמעון בן לקיש יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו שנאמר צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו ואלמלא הקדוש ברוך הוא שעוזר לו אינו יכול לו שנאמר ה' לא יעזבנו בידו ולא ירשיענו בהשפטו.

מדכתיב שהקב"ה עוזרו משמע שעוזר לאדם ולא עושה הכל לבדו
יש לעיין מדוע כתוב שאלמלא הקב"ה 'שעוזר לו' להינצל מן היצר אינו יכול לו, הא הו"ל למימר אלמלא הקב"ה 'מצילו' מן היצר אינו יכול לו.

ומוכח מזה שהקב"ה נתן לאדם כח עצמי להילחם עם היצר, אך דרש מהאדם שהוא זה שיעמוד במלחמה כנגד היצר, ולאחר שהקב"ה רואה שהאדם נלחם הרי הוא עוזר לו, אך אם האדם לא יוצא למלחמה אזי המצב הוא שהאדם אבוד בקרב זה, ולזאת צריך 'להציל' את האדם ולא 'לעזור' לו, והקב"ה לא מצילו אלא רק עוזר לו. ולכן זאת יש לאדם לדעת שחייב הוא לעמוד במלחמה כנגד היצר ואז תגיע לו סיעתא דשמיא, אך אם לא יצא למלחמה ודאי הוא שיפול ויפסיד בקרב מול היצר.

לפ"ז א"ש דאע"פ שהקב"ה עוזרו אפ"ה הקב"ה מתפעל איך הצליח לעמוד כנגדו

ולפ"ז נראה לבאר מה שאמרו בגמ' אחר שהביאו למימרא דהללו בוכין והללו בוכין, אומרת הגמ' 'ואף הקדוש ברוך הוא תמה עמהם וכו'. ובפשטות הוא שבח שהקב"ה תמה איך הצדיקים התגברו על היצר, ואיך הרשעים לא התגברו עליו. וצ"ע דהגמ' אומרת שבכל יום יצה"ר רוצה להמיתו ואלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו, ונמצא שלא האדם פעל זאת, ומדוע הקב"ה תמה עמהם.

אך לפי דברינו מובן, כיון שבעצם האדם צריך לעשות מעצמו את כל מה שיכול, ורק אחר כך מגיע עזרתו של הקב"ה, ועל החלק הראשון שהגיע מצד התאמצות האדם הקב"ה מתפלא איך עמדתם עם כל הכח כנגד היצר המבקש להמיתם.

דברי הגר"א בקול אליהו
וראיתי להעתיק כאן דברים נוראיים מספר קול אליהו להגר"א, שכתב על מימרא זו בגמ' יסוד גדול מאוד בכל עבודת האדם עם היצר.

וז"ל והנה יש להתבונן במאמר הזה, כי ראש הדרשה שדרשו חז"ל שהיצר מבקש להמיתו והסמיכו על ראש המקרא בצופה רשע לצדיק חדשו חז"ל דבר שמלת רשע הנאמר במקרא מורה על היצר הרע, אולם סוף הדרשה שהקב"ה עוזר לאדם והסמיכו על סוף המקרא, ה' לא יעזבנו בידו לא חדשו כלום בהשקפה הראשונה יותר ממה שמבואר במקרא מפורש, גם מה שגלו לנו חז"ל חדשות שאין ביכולת האדם לכבוש את יצרו לולי עזר האלקי צריך לדעת הלימוד היוצא לנו מזה ממה שהודיעו חז"ל לנו רוב חסדו של הבורא עמנו.

הרה"ג גרשון גורא שליט"א חבורת עמוד היומי - עטרת שלמה

קידוש במקום סעודה

איתא בפסחים דף ק ע"ב אותם בני אדם שקידשו בבית הכנסת אמר רב ידי יין לא יצאו, ידי קידוש יצאו. ושמאל אמר אף ידי קידוש לא יצאו, משום שאין קידוש אלא במקום סעודה. ובטעם הדין שצריך שיהא קידוש במקום סעודה מבאר רשב"ם ב' טעמים:

טעם א' מדכתיב וקראת לשבת עונג ודרשינן במקום קריאה שם יהא עונג, כלומר דהקריאה שהיא הקידוש צריכה להיות במקום העונג שהוא הסעודה.

טעם ב' מסבירא, דכיון שנקבע שצריך שיהיה הקידוש על היין וכדתניא לקמן (קו ע"א) 'זכרהו על היין' מסתמא נקבע על היין שבשעת הסעודה שהוא יין חשוב.

ונפקא מיניה בין הטעמים דאם הטעם של קידוש במקום סעודה זה משום וקראת לשבת עונג שבמקום קריאה שם יהא עונג א"כ גם יצא ממקומו לאחר הקידוש לאחר הקידוש עדין נחשב קידוש במקום סעודה דגם לאחר שיצא עדיין נשאר המקום שקוראים שם נעשה העונג.

אך אם הטעם דהא דבעינן קידוש במקום סעודה הוא משום שהיין שבסעודה הוא יין חשוב וא"כ מסתמא עליו נקבע דין קידוש, אם כן אם יצא אחר הקידוש וחזר אח"כ לסעודה כבר לא נקרא קידוש במקום סעודה, משום שזה לא נקרא שהיין שייך לסעודה.

ובמשנה ברורה (סי' רעג) הביא דעת החיי אדם שאם יצא ממקומו בין קידוש לסעודה צריך לחזור ולקדש.

אך הביא דעת הכנסת גדולה והמג"א שלא צריך לחזור ולקדש, ואפשר לומר שנחלקו הפוסקים בשני הטעמים ברשב"ם, דהחיי אדם

דסבר שצריך לחזור ולקדש ס"ל כהטעם השני של הרשב"ם שקבעו מסתמא על היין שבתוך הסעודה ולכן כשיצא צריך לחזור ולקדש משום שזה כבר שייך לסעודה. אבל הכנסת הגדולה והמג"א שסברו שלא צריך לחזור ולקדש משום שסברו כטעם השני ברשב"ם שצריך שבמקום קריאה שם תהא עונג וא"כ אף כשיצא מ"מ במקום קריאה יש את העונג.

ויש מקום לבאר לדעת שמואל שצריך קידוש במקום סעודה, איך קידשו בבית הכנסת הרי גם אם לאורחים בבית הכנסת זה קידוש במקום סעודה אבל למקדש עצמו זה לא קידוש במקום סעודה ואם כן כיון שהוא לא יוצא איך הוא מוציא את האורחים ידי חובתם. ועוד יש להקשות דאיתא לקמן המברך צריך שיטעום ואם לא טעם לא יצאו ידי חובת קידוש, ומבואר בגמרא שם שאם אין גדול אפשר להביא לקטן לשתות.

ולפי זה קשה אם יש דין לשתות איך הקטן מוציא את הגדול ידי חובתו הרי הקטן לא בר חיוב.

אלא מבאר הבית מאיר (הלכות מילה סימן רסד) שיש דין שכשמלים ביום הכיפורים נותנים לתינוק לשתות במקום הגדול, ומקשה מה מועיל לתת לתינוק הרי זה ברכה לבטלה.

ע"כ הוכיח הבית מאיר שטעם שתית הכוס זה רק משום שלא יהיה גנאי לברכה.

ולפי זה גם בקידוש טעימת הכוס זה רק משום שלא יהא גנאי ולכן אפשר להטעים לקטן.

אך עדין יל"ע איך לדעת שמואל עשו קידוש בבית הכנסת דלמרות שלא צריך שיטעום אבל צריך שעצם הקידוש יהא במקום סעודה.

<< המשך מעמוד ו', הרה"ג דניאל חסין שליט"א

כתב רש"י בע"ב ש'כל היום רעתו מתוספת', אך רב אסי אמר 'יצר הרע' בתחילה דומה לחוט של בוכיא, ולא אמר 'יצרו' של אדם דומה לבוכיא, וצ"ב מאי שנא.

וע"כ הביאור הוא שיש את יצר הרע כשעומד לעצמו, ועל זה אמר רב אסי שבתחילה הוא דומה לחוט של בוכיא, ויש את 'יצרו' של אדם, שזה לאחר שכבר נכשל והולך בעצתו, ובכה"ג הרי הוא הופך ל'יצרו' של אדם, ובהו הוא דאמרינן שרוצה הוא להכשילו ואילולי הקב"ה עוזרו אינו יכול לו, כיון שכבר נמשך אחריו והרי הוא מתגבר בו ונעשה כעבותות העגלה.

א"נ גם בקושי קטן צריך לעמוד כנגדו בכל הכח

ומהלך נוסף י"ל בענין זה, דלעולם גם מי שלא נמשך אחר היצר גם אותו היצר מנסה להתגבר עליו ומבקש להמיתו, ובאמת לאדם קטן אין זה קשה מאוד להתגבר עליו, אך גם אדם זה יש לו לעשות את כל אשר יכול, ורק לאחר שעושה כן יצליח לעמוד במלחמה, אך אם לא יעשה את כל מה שצריך לעשות כדי לנצח את היצר הקל, והיינו שאם לא יעשה את ההשתדלות בכל מה שנדרש ממנו ולגייס את כל הכח הנדרש לנצח את היצר הקל, אז לא יקבל סיעתא דשמיא, וא"כ תמיד במלחמת היצר יש לעמוד בכל הכח כנגדו ורק שפעמים הכח שנצרך הוא קל ופעמים הוא קשה אך בכל אופן יגייס את כל כוחו להילחם כנגד הכח שעומד כנגדו.

אלא שיש לעיין מדברי אביי, שחזינן שבאותו מעשה לאדם גדול יותר קשה לעמוד כנגד היצר מאדם שאינו גדול, על אף שאביי לא פתח ליצר מקום והיה צריך שיהיה לו קל להתגבר עליו. ועיין מש"כ בזה במקומו דשם חשיב שאביי התגרה ביצר. ועיין עוד מהרש"א בד"ה דומה לחוט מש"כ בזה דלא כרש"י.

הרה"ג חיים אלנברג שליט"א ראש חבורת נר אהרן ותרצה

בעניין מיטה של פרקים

אם המכסה יהיה סגור לעולם, נמצא דאופן השימוש בכלי הוא ע"י פתיחתו וסגירתו, ולפיכך סגירת המכסה אינה נחשבת כגמר מלאכת הכלי אלא כשימוש בו, ומבואר דאין ההתר מחמת שהדרך לפתוח ולסגור את הכלי אלא דכיסוי הכלי לא חשיב כגמר מלאכת הכלי אלא אדרבה השימוש בכלי מחייב את פתיחתו, ועיי"ש שהקשה מההיא דקנה של סיידין דמבואר שם בשבת מ"ז דפסור אבל אסור וביאר שם ברש"י הטעם וז"ל דאין זה גמרו דהא צריך לפרקו ולהחזירו תמיד דמ"ש מכיסוי הכלים, וחילק, דבקנה של סיידין שפיר חשיב כבונה קצת במה שמאריך את הקנה ומחברו כשצריך לסייד במקום גבוה דהא הוא יוצר כאן כלי שיהיה ראו לסייד בו במקום גבוה, אלא דמ"מ לא חשיב ממש כגמר כלי אלא ככלי ע"ג כלי דהא הדרך לפרקו כשרוצה להשתמש בקנה ע"מ לסייד במקום נמוך, ולהכי פסור אבל אסור(ולא דמי למיטה של טרסיים דחייב חטאת דהתם כשמחבר את הרגליים זהו גמר מלאכתו, וכשמפרקה אין זה למטרת שימוש אלא ע"מ להעבירה למקום אחר), משא"כ בכיסוי הכלים דכשמכסה את הכלי אינו ראוי לכלום, והקשו והאחרונים אליבא דהחזו"א מ"ש ממלחיה וכן בקבוק של תינוק וכדו' דודאי שרי לחברם ולא חשיב בונה אע"ג דעיקר שימושם כשהם מחוברים, ושמעתי שמבארים בזה דבקבוק של תינוק וכדו' לא חשיב גמר כלי במה שסוגר את הכלי דהא הכלי אינו מעמיד לי שימוש עולמי רק עד שיגמר מה שבתוכו ולאחר מכן יהיה חייב לפתוח את הבקבוק ע"מ למלאות אותו פעם נוספת וחוזר חלילה, להכי אין בסגירתו משום בונה ובשלמא אם מצד הכלי היה שייך להשתמש בו כך לעולם חשיב בונה גמור אף אם בדעתו היה לסותרו לאחר זמן מועט, משא"כ הכא שהכלי מצד עצמו אין יכול להעמיד לי שימוש לעולם, דוגמא לכך ניתן להביא מחיבור חלקי לגו דשפיר י"ל דגם אליבא דהחזו"א יהיה שרי אף דעיקר שימושו הוא במה שהוא מחובר והוא נהנה ממעשה ידיו כיון דהמשחק מצד עצמו אינו מעמיד לי שימוש עולמי דהא כל מטרת המשחק הוא לבנות ואח"כ לפרק ולבנות פעם נוספת ואם הוא ישאיר את חלקי הלגו מחוברים הוא מאבד את כל מהות המשחק ודו"ק, ועיי"ן במנחת שלמה להגרש"ז ח"א תשובה ט' דביאר באופן אחר את טעם ההתר של בכיסוי הכלים, דכיון דהרגילות הוא לפרקם מרצונו, ואח"כ לכסותם פעם נוספת ממילא גם כשהכלי מפורק אנו רואים אותו ככלי שלם שעתיד עוד מעט להתחבר ולהכי כשמחברו בחזרה אנו לא רואים כאן בניין דהא גם מעיקרא ראינו את הכלי כשלם, ולפי דבריו לא קשה כלום ממלחיה וכדו' דהתם נמי כיון דהדרך לפרקם ולהחזירם שפיר ליכא בהו עשיית כלי דהא גם כשהוא מפורק אנו רואים אותו כשלם.

כתב הטור סי' שי"ג ס"ו וז"ל מיטה של פרקים אסור להחזירה ולהדקה ואם תקע חייב חטאת, ואם היא רפויה מותר לכתחילה, וראיתי כתוב ע"ש הר"מ מרוטנבורק דה"ה כוס של פרקים אסור להחזירו אא"כ יהיה רפוי, ונראה דכוס אין דרך להדקו כ"כ ושרי בכל עניין עכ"ל. והנה יש לדון במה נחלקו הר"מ מרוטנבורק ורבינו הטור לגבי כוס של פרקים, ועיי"ן במ"ב דמבואר מיניה דאירי הכא בכוס של פרקים שאין דרך להדקה כ"כ אלא רק להדקה קצת דדעת הר"מ מרוטנבורק דבכה"ג אסור להחזירה אפי' בצורה רפויה, משא"כ אליבא דהטור שרי עכ"פ להחזירה רפויה, ולא גזרינן בהו שמא יתקע אף דדרכה בהידוק קל, ובחזו"א ביאר באופן אחר את דעת הטור דלהחזירה רפויה לכו"ע שרי בכ"ג ואף בגוונא דדרכה להיות מהודקת היטב ולא גזרינן שמא יתקע, וס"ל לרבנו הטור דבגוונא דאין דרכה להיות מהודקת כ"כ ככוס של פרקים שרי אף להדקה קצת(רפוי ואינו רפוי) דלא חיישינן שמא יתקע היטב כיון שאין דרך לתקוע כ"כ, והר"מ מרוטנבורק סובר דכל ההתר הוא רק ברפויה לגמרי משא"כ להדק לא התירו כלל, ועיי"ן בב"י דמבואר דלא כדבריו דכל ההתר ברפויה הוא רק בגוונא דאין דרכה להיות מהודקת והחזו"א כתב דהמחבר חזר בו בפסקיו ולא הביא הא דבעינן דווקא דרכה להיות רפויה, ורק הרמ"א הוסיף תנאי זה עיי"ש, מהלך נוסף בביאור מחלוקתם מצינו ב"לבושי שרד" דנחלקו רק לגבי כוס של פרקים אם ההידוק של הכוס חשיב הידוק, דדעת הטור דההידוק של הכוס לא חשיב הידוק והו"ל כרפוי ולהכי שרי אף בהידוק, והר"מ מרוטנבורק ס"ל דההידוק של הכוס מקרי נמי הידוק ולכך שרינן רק ברפוי, ועיי"ן ב"תהילה לדוד" דמדדיק את דברי הטור במה שכתב דכוס אין דרך להדקו כ"כ ושרי בכל עניין דמוכח מיניה דהיכא דאין דרך להדקו בחוזק שרי בכל עניין אפי' להדקו קצת (דהיינו רפוי ואינו רפוי), והקשה מהא דהרשב"א (הביאו הב"י) דרפוי ואינו רפוי אסור, וחילק, דהתם איירי בגוונא דדרכה להיות מהודקת קצת ולפעמים תוקעים אותה בחוזק ולהכי גזרינן בהו שמא יתקע, משא"כ הטור איירי בגוונא דאין דרך להדקה כלל אלא רק רפוי ואינו רפוי ובכה"ג ס"ל דשרי, ומבואר מיניה בדעת הטור באופן קצת שונה מהחזו"א דהטור איירי בכה"ג דאין דרך להדקה בחוזק כלל ולכך שרי נמי רפוי ואינו רפוי, והר"מ מרוטנבורק ס"ל דהידוק לעולם אסור, ועיי"ש דביאר החילוק בין רפויה לגמרי לרפוי ואינו רפוי, דברפויה לגמרי שרי בדרכה להיות רפויה אף בגוונא שלפעמים מהדקים בחוזק ולא גזרינן שמא יתקע, אמנם בדרכה לתקוע אסור גם ברפוי משום גזירה שמא יתקע, ודלא כדברי החזו"א דדייק דברפויה לגמרי שרי בכ"ג ואף היכא דדרכה לתקוע בחוזק.

והנה האחרונים דנים בטעם התר כיסוי הכלים דהא אף שממהדקם בחוזק, עיי"ן בחזו"א שהאריך בזה וביאר דכיון דא"א להשתמש בכלי

הרה"ג מיכאל אלקובי שליט"א ראש חבורת מועד - עטרת שלמה

בדין חייב איניש לבסומי

כ"כ אלא ישתה יותר מלימודו ויישן ומתוך שיישן אינו יודע בין ארור המן לברוך מרדכי".

ומבואר שהשו"ע נקט כפשטיה דרבא, וכהראשונים שקיי"ל כרבא ולא נדחה, ואילו הרמ"א נקט שאין חיוב אלא ישתה יותר מלימודו וישן ומתוך שישן אינו יודע בן ארור המן לברוך מרדכי, וצ"ב מגליה לרמ"א שבמה שיושן מקיים בזה עד דלא ידע.

ואכן הרמב"ם (פ"ב הלכה ט"ו) כתב "ושותה יין עד שישתכר וירדם בשכרות" ומבואר שנקט את הענין של השינה בשכרות ואפשר שזה מקור הרמ"א, אך צ"ב שהרי שינה מדבריו שסגי שישתה מעט וילך לישון ואילו בלשון הרמב"ם משמע שצריך לשתות עד שירדם מחמת השתיה ולא מעצמו שילך לישון.

ובאמת ראיתי שמביאים מספר מקראי קודש (פורים סי' מ"ד) שכתב, שכל מה שמהני כדברי הרמ"א היינו שישן ע"י שתיית היין, אבל אם ישן קודם לא יצא (כדברי הרמב"ם "ושותה יין עד שישתכר וירדם") וכן דעת הגר"ח קנייבסקי בספר ארחות רבינו (ח"ג עמ' נ"ז) ומבואר שנקטו שמקור דברי הרמ"א הוא מהרמב"ם, ולכן צריך שיהיה, כמו שכתב הרמב"ם מתוך השכרות ולא סתם שינה.

והנה בעיקר דברי הרמב"ם צ"ע מגליה האי דינא, אי ס"ל בביאור דברי רבא "דעד דלא ידע" אין הכוונה שישתכר כ"כ עד דלא ידע אלא שישתה עד כדי שירדם ולא ידע, א"ד שאתא לאפוקי מדרבא ולומר שלא נפסק כוותיה אלא ששיעור השתיה הוא כדי שירדם אך א"כ צ"ע מגליה האי שיעורא.

ואפשר לבאר בתרתי א' כדברי הב"ח שרבא נפסק רק בחלק שצריך לשתות יותר מלימודו אבל לא להשתכר עד דלא ידע ובזה ביאר הרמב"ם שהשיעור של יותר מלימודו היינו כדי שירדם מהיין, ועוד אפשר לבאר כדהתבאר לעיל שהשתיה יותר מלימודו היא דין "במשתה ושמחה" וע"ז חידש הרמב"ם שהשיעור של המשתה הוא עד שיגרום לו לישון.

אך בדברי הרמ"א, אם נימא כדברינו שמקור דבריו הוא מהרמב"ם, נראה ודאי שנקט כהאפשרות הראשונה שהרמב"ם ביאר כן בדברי רבא, שהרי הרמ"א הזכיר שאחר שישן אינו יודע בן ארור המן לברוך מרדכי, ואם נימא שדברי הרמב"ם הוא שיעור בשתיה שצריך לשתות יותר מלימודו, כדברי הב"ח שבזה כן נפסק כרבא, או שהוא דין "במשתה ושמחה", א"כ אין כלל מקור שצריך להגיע ל"לא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי".

בגמ' דף ז': "אמר רבא מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי".

הרי"ף והרא"ש הביאו את דינא דרבא, והבעה"מ כתב בשם רבינו אפרים דמההוא עובדא דקם רבה שחטיה לרבי זירא אידחי ליה מימרא דרבא ולית הלכתא כוותיה, ולא שפיר דמי למעבד הכי.

הטור סי' תרצ"ה פוסק את דינא דרבא שצריך להשתכר עד דלא ידע בן ארור המן לברוך מרדכי, ובב"י הביא מהר"ן דדינא דרבא נדחה, והביא מהארחות חיים [הל' פורים אות ל"ח] שכתב חייב איניש לבסומי בפוריא לא שישתכר, שהשיכרות איסור גמור ואין לך עבירה גדולה מזו, שהוא גורם לגלוי עריות ושפיכות דמים, וכמה עבירות זולתן, אך שישתה יותר מלימודו מעט.

ויל"ע האם האורחות חיים חולק על כל הראשונים, דהרי לכל הראשונים לדעת רבא איכא חיובא להשתכר, אלא פליגי אם נשאר דינא דרבא או נדחה דינא דרבא, ואילו לדעת האורחות חיים גם לדעת רבא אין דין להשתכר אלא לשתות יותר מלימודו מעט, וצ"ע.

והנה הב"ח הביא את דברי הראשונים דדינא דרבא נדחה משום המעשה דקם רבה ושחטיה לר' זירא, וכתב "ומיהו דוקא לבסומי עד דלא ידע וכו' הוא דדחינן לה, אבל מיהו צריך לשתות הרבה מלימודו שייטב לבו במשתה ויהא שתוי או אפי' שיכור שאינו יכול לדבר לפני המלך, רק שתהא דעתו עליו".

ולפי"ז אפשר דהכי נקט הארחות חיים, דהא דרבא נדחה היינו בשכרות הגבוהה של עד דלא ידע, אבל לגבי עצם ריבוי השתיה לא נדחה, ולכן הביא את דברי רבא לענין עצם הדין שצריך לשתות יותר מלימודו, אבל אין כונתו דדעת רבא גופיה שאין להשתכר, ומבאר את הטעם שרבא נדחה לענין השכרות המרובה, שאיסור חמור הוא שמביא לידי שפיכות דמים כההיא מעשה, והוסיף עוד איסורים, שיכולים להגרם משכרות.

ואפשר באופן אחר לבאר את דברי הארחות חיים, שסובר שרבא נדחה, וכל הדין שצריך לשתות יותר מלימודו היינו מהדין של "משתה ושמחה", שבכל חג יש דין של "שמחה" דכתיב "ושמחת בחגך" ואין שמחה אלא בבשר ויין, ולדין זה סגי בשתיה כל דהו, ובפורים יש דין של "משתה ושמחה", ולא רק "שמחה" ומה"ט נאמר שצריך לשתות יותר מלימודו.

בשו"ע תרצ"ה ב' כתב "חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי", והרמ"א כתב "י"א שאין צריך להשתכר

<< המשך מעמוד קודם

בהגהות מיימוניות על הרמב"ם כתב שכל הני רק למצוה בעלמא ולא לעכב.

כתב המאירי (הובאו דבריו בביאור הלכה סי' תרצ"ה) "חייב אדם להרבות בשמחה ביום זה ובאכילה ובשתייה עד שלא יחסר שום דבר, ומכל מקום אין אנו מצווים להשתכר ולהפחית עצמנו מתוך השמחה, שלא נצטוונו על שמחה של הוללות ושל שטות, אלא בשמחה של תענוג, שיגיע מתוכה לאהבת השם יתברך, והודאה על הנסים שעשה לנו", עכ"ל.

והנה ידוע שהרבה מגדולי הדור הרבו לדבר בגנות המשתכרים והמתהוללים, שאין בזה שום מצוה, וק"ו כשזה גורם לליצנות ופגיעה בבן אדם לחבירו, אבל מאידך ידוע גם על הרבה מצדיקי הדור ששתו הרבה והתקיים אצלם "נכנס יין יצא סוד".

ונראה שזה משתנה בכל אדם לפי עניינו שאם יודע שבשכרות עדיין נשאר בדעת, ומגיע בזה לידי רוממות והודאה לה', בשבילו שפיר דמי, אך אם יודע שבשכרות מאבד את הדעת ויוצא מכלל שליטה ודאי שימנע עצמו מזה.

דהנה הראשונים שסוברים שרבה נדחה מקורם מהגמ' שהביאה את המעשה שרבה שחטיה לר"ז, אחר דברי רבא ומהא שהגמ' הביאה ההיא מעשה אחר דברי רבא ודאי באה לומר שרבה נדחה, ויש להבין לפי הסוברים שרבה לא נדחה אכתי למה הגמ' הביא המעשה של רבה ור"ז.

וכנראה שהגמ' באה ללמדנו בזה שגם שנפסק כרבא אכתי צריך להזהר, ולראות שמי שיכול לבוא לדי סכנה וכדו' שימנע מזה. והנה יש להבין בביאור הדין של "חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי", שהרי להגיע למצב כזה של שכרות יש בזה איבוד החושים ממש בוודאי שאין עלינו כזה חיוב. ובאמת לכך כתבו בתוס' "ארורה זרש ברוכה אסתר ארורים כל הרשעים ברוכים כל היהודים", והיינו לא רק דלא ידע בן ארור המן לברוך מרדכי, אלא צריך שבשכרותו לא ידע גם ארורה זרש ברוכה אסתר וכו' שגם בשכרות של פחות מאיבוד החושים לא ידע כל זה.

לעשות בחינה על הגוף...

ר' ישראל זללה"ה היה רגיל להיות בפורים שיכור כשכרותו של לוט ממש, ובמצב זה היה אומר כל היום בלי הרף חידושים בחריפות וגאונות להפליא בכל הש"ס. הוא קרא לזה "לעשות בחינה על הגוף", היינו לבחון אם הוא במדרגת "חוש" שהגוף יהיה קרוב לתורה הקדושה. פעם נדמן אדם גדול למעמד זה שר' ישראל היה מוטל שיכור ותלמידיו עמדו סביבו והאזינו לחידושי. אמר הגדול הזה שהוא היה ירא לעצמו להגיע למצב כזה של שכרות, כי מי יודע מה הוא היה יכול לומר אז... (המשגיח ר"ש וולבה, עלי שור ח"ב ע' תס"ח)

כולך יפה רעיתי...

סיפר מרן הגר"א לאפיאן זצ"ל, ר' ישראל היה מקים בפורים את החיוב של "לבסומי" ותלמידיו היו מפצירים ממנו אז שיגלה להם דברים שבזמן אחר לא היה מגלה. השאלות היו, איך עבד על מידה זו? ואיך על זו? ור' ישראל היה מתחנן להם, ילדי אל תמשכו ממני כי אתחרט אחר כך... (קינדרליך ציהט ניט ון מיר איך וועל דערנאך חרטה האבען...) ופעם בפורים כשתלמידיו עמדו סביבו הראה בידיו על התלמידים ואמר: "כולך יפה רעיתי" אח"כ הראה בידו על ר' שמחה זיסל לבד ואמר: "ומום אין בך"

גם אדמו"ר לא עצר משחוק של מצוה

כותב תלמיד ישיבת וואלז'ין בתקופת הנצי"ב, כאשר זכיתי פעם אחת לסעוד סעודת פורים בישיבה הקדושה של עיר וואלז'ין שהיה מנהג קדומים בישיבה לעשותה ברוב פאר והדרת קדש כידוע, באמצע הישיבה הועמד שולחן שעליו סעד אדמו"ר הגאון זצוק"ל בלוית כל האברכים המוסמכים להוראה.

סביב לנו הסבו כל תלמידי הישיבה על שולחנותיהם, ואנכי הייתי מוסמך כבר מכ"ק הגאון חכיתי לקבל מקומי אצל אדמו"ר. על כל אחד מאיתנו היה החוב מוטל לומר דבר אחד מדברי תורה בעניא דיומא, זה אשר נפל בחלקי לומר על דרך הצחות, עד שהבאתי את כל המסובים לידי גיחוך וגם אדמו"ר לא עצר משחוק שמחה של מצוה, וקלסו במאמרו שהוא טוב ויאה!

תיאור נוסף יש על סעודת פורים בוואלז'ין, איך שהיו נושאים את הנצי"ב על כסא וקראו לפניו הייד וזו היתה סעודת חברים תלמידי חכמים. (אבי הישיבות עמ' 402)

וכי מותר בפורים להתלוצץ מאדם זקן...

יום אחד בשנה הרשה לעצמו רבי נפתלי אמסטרדם לעשותו יוצא מן הכלל, יום הפורים. רבי נפתלי היה מבלה את יום הפורים בשתייה ומתבל שתייתו בשיחות וסיפורים על רבו וחבריו הגדולים. פעם אחת בין שתייה לשתייה, הרבה בשבחם של תלמידיו הגדולים של ר' ישראל והשבחים שאמר עליהם רבם: ר' יצחק - למדן. ר' שמחה זיסל חכם. ואילו מה שר' ישראל אמר עליו לא העלה כלל על לשונו. מתוך בדיחות הדעת שאלתיו: ומה אמר הרבי עליך?

ר' נפתלי נעץ בי שני עינים תמהות והפליט: וכי סבור אתה כי בפורים מותר להתלוצץ אף מאדם זקן? הרי בושא מכסה פני בכך שגדולים הללו חשבו אותי כאחד מהם משום שעמדתי על ידם בשעת דרשותיו של רבנו הגדול, אמנם הם האירו לי פנים, אך מי כמוני יודע כי היתה זו רחמנות לאדם מועט כמוני שלא הגיע אף לקרסליהם...

המשכתי בעזות פנים פורימית ואמרתי: והרי שמך ר' נפתלי מפורסם בכל העיר והסביבה? ר' נפתלי לא כעס וענה: הכל בשביל כבוד הרבי, שבטעות חושבים אותי לתלמידו של ר' ישראל. ואילו הפרסום שיש לי הוא בעטייה של זוגתי הצנועה שאופה חלות מהדורות לכבוד שבת ומתוך כך באים לספר בשבחה, והיא מספרת להם בשבחי...

עם רדת השמש, עמד רבי נפתלי אמסטרדם מכסאו, כהרף עין פג יינו והיה לאדם אחר, ואמר: רבותי, חג הפורים עבר, עלינו להתפכח משכרותנו ולהתפלל באימה וביראה תפילת ערבית. מוטל עלינו גם להגביר שקידתנו בתורה, כדי להשלים את אשר החסרנו מסדר לימודנו הקבוע בגלל פורים.

לאחר תפילת מעריב, הסיט את העמוד למקום לימודו הקבוע ושקע בלימוד מעמיק כשכולו התפעלות. עמדנו תקועים במקומנו ולא ידענו את נפשנו למראה הגדול הזה. לנו הנוכחים היה ברור מאין שאב תעצומות נפש במידה כה רבה מתורת המוסר של רבו ר' ישראל... (הגר"י וינברג זצ"ל, שרידי אש ח"ד)

הרה"ג משה דוד פיינגולד שליט"א חבורת דך היומי - שירה חדשה

מחיית בהמת עמלק - היתר בית המן לאסתר

לכא' עדיין במקומה עומדת. שהרי שם לכא' ישבו בארץ בהשקט מכל האויבים.

ומצאתי בספר נתיב מאיר (מלכים פ"ה הל' ה') שתי' קו' המנח"ח מהא' דהחינוך ס"ל דנשים פטורות ממחיית עמלק, אך חייבן בלא תחייה דז' אומות. ותי' דבז' אומות יש מצווה על כל נשמה שבהם שלא להחיותה. וזה שייך גם לא בדרך מלחמה כללית, אלא בהריגה מזדמנת. משא"כ מחיית עמלק שייך רק באופן שעושים מלחמה שמוחים בה את זכר עמלק. ובמלחמה אין דרכה של אשה ולהכי פטורות.

וגם לשיטתו מיושב השימוש בבית המן ונכסיו, דלא הייתה זו מלחמה להשמדת עמלק. וגם מיושב דבעי' לטעם דצרות עין המלך בשביל לא לשלוח יד בבזיה. אך עדיין לא מיושב ההיא דשמואל.

אבל הרמב"ם בספר המצוות (עשה קפ"ז) מבאר שמצוות לא תחייה דז' עממין אינה לשעה אלא לדורות. אלא המצווה נוהגת בכל דור אם נמצא אחד מהם - כמו במצוות מחיית עמלק. רק שכשיכלו לא יהיה אפשר לקיים את המצווה אפי' שהיא נוהגת.

וביותר כ' החינוך (מצווה תר"ד) "ובאמת כי גם על כל יחיד מישראל הזכרים מוטל החיוב להורגם ולאבדם מן העולם אם יש כח בידם בכל מקום ובכל זמן אם אולי ימצא אחד מכל זרעם".

ומדברי שניהם נראה דאין המצווה רק באופן שעשוי עושה מלחמה גדולה ומוחה את עמלק, ודלא כנתיב מאיר. וגם נראה שהם סוברים דלא כהג"מ אלא דנוהג בכל דור.

ובמנח"ח (תר"ד) תמה על רש"י מנ"ל דממונם של עמלק אסור, דלמא הייתה הוראת שעה במלחמת שאול עם עמלק. ולפי"ז בעי' רק ליישב את שי' רש"י. ולכן די לנו להעמיד דרש"י סבר כגר"ח פלאג"י או כנתיב מאיר. (ותימה דהנתיב מאיר עצמו רצה לבאר שי' החינוך שבמצווה שלאחמ"כ לכא' מפורש שלא כמותו. וצע"ג.)

וליישב הקו' משמואל נראה לפי מה שביאר בהקדמה לשו"ת עונג יו"ט דטענת שאול "כי יראתי את העם" הייתה שממילא אינו מלך כי לא נתקיים בו שאין עליו אלא ה' אלוקיו. והוא סבר כיראים שהמצווה היא על המלך וא"כ לא הייתה זו מצוות מחיית עמלק, וא"צ להרוג את כל הצאן. ולכך שמואל אמר לו "יען מאסת דבר ה'" ולא יען עברת. כי לא עבר, אלא הסיר מעצמו כח המלכות כדי להיפטר מהמצווה.

ולכן רש"י הוצרך לטעם שהיו העמלקים עושים כישוף שנראים כבע"ה, שגם אם לא היה כאן מלחמת עמלק דקרא, מ"מ בלי להרוג את כל הבהמות לא יצליח להרוג את כל העמלקים. וצ"ע.

רש"י (כי תצא כ"ה י"ט) כ' דחלק ממצוות מחיית עמלק הוא למחות את שם עמלק ולהרוג את כל בהמותיהם שלא יאמרו זו בהמת פלוני העמלקי. ולכאורה מקורו משמואל שציווה את שאול לא לחמול אפי' על הצאן. או דס"ל דזה פי' תמחה, שימחה זכרם לגמרי. ויל"ק דבשמואל (א' ט"ו ג') פי' רש"י שהיו בעלי כשפים ומשנים עצמן ודומין לבהמה. ובין אם זה מקורו של רש"י בכי תצא, ובין אם הוציא זה ממשמעות דקרא. ק' מה צריך לטעם שדומין לבהמה, בלאו הכי יש להרגם שלא יזכר שם עמלק.

ועוד ילה"ק דבבזיה לא שלחו את ידם פי' רש"י (אסתר ט' י') "שלא יתן המלך עין צרה בממונן". ולהנ"ל אסור להם לקיים את הממונן, וא"צ לטעם שלא יתן המלך עין צרה. (ושמא י"ל דזה טעם דלא שלחו את ידם לשרוף, אלא הניחו לאוצר המלך. וזה מחשש פיקו"ג דחמת מלך מלאכי מוות.)

ועוד ילה"ק דאסתר קיבלה מאחשוורוש את בית המן ומרדכי לקח את רכושו של המן (מד"ר נשא) ואיך הותר להם, והלא נקרא על בית המן שם עמלק. (ומצד שהמן עשה עצמו ע"ז והוי בית ע"ז אין לאסור שלא עבדו הבית, וא"כ ביציאת ע"ז ממנו הותר. כדאיתא בע"ז (מ"ז ע"ב) וכאן המן כבר יצא מהבית)

ועל בית המן שניתן לאסתר יל"ד אם יש ליישב דלחינוך דנשים פטורות מזכירת ומחיית עמלק משום שאין דרכן במלחמה א"ש דאולי לא מצוות גם על מחיית זכר עמלק דבהמה זו או של עמלק הייתה. אך למנח"ח דנשים חייבות ככל מלחמת מצווה, ודאי אין ליישב כך.

וראיתי שיש מי שפי' דלהכי כתיב תיכף אחר "ויתלו את המן על העץ" "ביום ההוא נתן המלך אחשוורוש לאסתר המלכה את בית המן". דהיינו לאחר שנתלה כדרך מורד במלכות שנכסיו למלך, אז אחשוורוש נתן לאסתר. והוי כעין עמון ומואב דטהרו בסיחון. (ובמלבי"ם ביאר להיפך, דכתיב "בית המן צורר כל היהודים" לומר שאחשוורוש דנו כמורד באסתר, ולכן נכסיו לאסתר.)

והנה בהגהות מיימוניות (מלכים פ"ה הל' ה') ומקורו מסמ"ג (ל"ת רכ"ו) כ' שמצוות מחיית עמלק אינה נוהגת עד ימות המשיח לאחר כיבוש הארץ שנאמר והיה בהניח ה' אלקיך לך מכל אויביך מסביב וגו'. וביראים (מצווה רצ"ט) כ' דמצווה זו מוטלת על המלך. ובחיים ומלך לגר"ח פלאג"י תי' עפי"ז דלכך לולי החשש שתהא עין המלך צרה, היו שולחים יד בבזיה. כי עדיין לא הגיע זמן מחיית עמלק. ולפי"ז א"ש נמי מה דהותר בית המן לאסתר ורכושו למרדכי.

אך על הקושיא משמואל ששם רש"י ביאר טעם הציווי להרוג את כל הבהמות בכך שהעמלקים יכולים להידמות לבהמות ע"י כישוף

הרה"ג יחזקאל ארנטרוי שליט"א חבורת דך היומי - שירה חדשה

מנין הפעמונים והרימונים שבמעיל הכהן גדול

א"ש שאפשר לקיים דין זה של רימון ופעמון ורימון, כיון שמתחיל ברימון מהפתח, ומסיים הסיבוב בעוד רימון. אמנם אם ננקוט כמו הפשטות ברש"י, שאין פתח ביניהם, א"כ יוצא שכיון שאין התחלה וסוף לשורה, א"כ איך יתקיים ענין זה שיתחיל ויסיים ברימון. ואולי צ"ל שמלפניו היו שני רימונים סמוכים זה לזה, ומשם התחילו רימון ופעמון לצד ימין, וכן לצד שמאל. אלא שבין כך ובין כך יוצא שמספר הפעמונים צריך להיות פחות באחד ממספר הרימונים, שהרי בין ה' אצבעות יש ד' אצבעות, וא"כ כשהתבאר בגמ' מנין הפעמונים, א"כ יש רימון אחד יותר. ובזה א"ש קושיית השפ"א.

ואף לפי שיטת הרדב"ז ברמב"ם שהיה פתוח אף מאחור, אפ"ל ששם לא הקפיד להתחיל אחר הפתח האחורי דוקא ברימון. אמנם אם ננקוט שהפתח היה משני צידיו, לכאורה מסברא צריך להתחיל בפעמון ורימון משני צדדיו, גם לשורה הקדמית וגם לשורה האחורית, ואז יוצא שהיה שני פעמונים פחות מרימונים, אחד שנחסר מכל שורה.

אמנם בגמ' מבואר שהיה ע"ב פעמונים, ויש מדרשים שכתוב בהן שהיה גם ע"ב רימונים. וזה לא מסתדר עם הנ"ל, שיוצא שהיה פחות פעמונים מרימונים.

אמנם, יש שתלו זאת בגריסת הגמ', דבגמ' כתוב ותולה 'בהן', ולכאורה אתי כמ"ש הרמב"ן שתולה הפעמונים בתוך הרימונים. אמנם יש גורסים ותולה 'בו' והיינו במעיל, ובזה יתכן שהיה שינוי בין מספר הפעמונים לרימונים.

אמנם יש שדחו את כל הנ"ל וס"ל שהציווי הוא רק שיתחיל ברימון ואח"כ פעמון, ולעולם אין קפידא שיסיים דוקא ברימון, ולפי"ז באמת סיים בפעמון, ושוב א"ש שהיה מנינים שוה.

ויש שיטה שלישית מחודשת שהביא החת"ס שהיה שני פעמונים, גם בתוך הרימונים, וגם ביניהם.

ובתרגום אונקלוס תרגם בפר' תצוה, בתוכם - ביניהון, ובפקודי תרגם בתוך - בגו. ולכאורה סותר דבריו. וביאר מהר"י קורקוס שגם מילת 'בגו' היינו 'בין' וכמו 'בגו ישראל' שנמצא בין ישראל. אמנם עדיין צ"ב השינוי בלשון.

ועוד יש להקשות בדברי התרגום יונתן בן עוזיאל, דבפרשת תצוה כתב "סכמהון שבעין וחד" ובפרשת פקודי כ' "כולהון שבעין ותרין". ובפירושו יונתן רצה לשנות הגרסא שלא יסתור. (והביא שיש שגרסו

ב פ ק ו ד י

<< המשך בעמוד הבא

הגמ' בזבחים דנה באופן עשיית בגדי הכהונה, המעיל והפעמונים. בפרשת תצוה (כח, לג לד) ועשית על שוליו רמני תכלת ... ופעמוני זהב בתוכם סביב. פעמון זהב ורימון ... על שולי המעיל סביב. והיה על אהרן לשרת ונשמע קולו בבואו אל הקודש. ע"כ.

ובפרשת פקודי (לט, כד כה) רמוני תכלת ... ויתנו את הפעמונים בתוך הרימונים על שולי המעיל סביב בתוך הרימונים. ע"כ.

ויש לבאר מעט את ענין הרימונים, כמה היו, והיכן.

ויש להקדים לכך את מחלוקת הראשונים כיצד היה המעיל, לרש"י היה המעיל סגור מכל הכיוונים למטה. והרמב"ן לומד שהמעיל היה פתוח לפניו לכל ארכו. וברמב"ם כתב שהמעיל אין לו בית יד אלא הוא נחלק לשני כנפים מסוף הגרון למטה ואינו מחובר אלא כנגד הגרון. ונחלקו האחרונים בביאור דבריו, דבפשוטו משמע שהיה לו רק פתח מקדימה, וכן למד המרכבת המשנה בדבריו, וכהרמב"ן, אמנם הרדב"ז לומד ברמב"ם שהיה פתוח גם מאחוריו.

הראב"ד לומד שהמעיל היה סגור כל עיקר. ורש"י בזבחים (וכדלהלן) כ' מלפניו ומאחוריו, ויש שרצו לדייק שס"ל שהיה פתוח מימין ומשמאל. וכן למד הפאר הלכה, וכמו שהביא הגר"ח ק"ב בדרך חכמה. (כלי המקדש פ"ט ה"ד)

וכן כתב הרלב"ג שהיה פתוח מימינו ומשמאלו.

ועכשיו נבוא לדון כמה פעמונים ורימונים היו, והיכן היו ממוקמים. וכתב רש"י שהרימונים היו בין הפעמונים.

והרמב"ן הקשה עליו דא"כ לא היו הפעמונים משמשים לכלום, ואם לנוי, יעשה כמין תפוחי זהב ולא רימונים. ופירש הרמב"ן שהפעמונים היו בתוך הרימונים.

ובסוגיא בזבחים (פח): איתא ת"ר ... שוליו כיצד, מביא וכו' ועושה אותן כמין רימונים שלא פיתחו פיהן, ומביא ע"ב זגין שבהן ע"ב עינבלין ותולה בהן ל"ו מצד זה ול"ו מצד זה.

והנה בגמ' התבאר מנין הפעמונים היינו הזגין והענבלים, ומקשה השפת אמת שלכאורה ה"ל למספר הרימונים, אך למה לא התבאר מנינים?

ובשלמא לשיטת הרמב"ן, שתלו את הפעמון בתוך הרימון, באמת מדתם שוה, ואין צורך לפרט כמה היו, כיון שהיו תלויים פעמון בתוך רימון. אמנם לרש"י שהיה ביניהם, צ"ב.

ובתורה מודגש "פעמונים בתוך הרימונים" וביאר האור החיים שהכונה שצריך להתחיל ולסיים ברימון, וביניהם הפעמון.

ולכאורה יש להבין, דבשלמא לשיטות הסוברות כהרמב"ן בענין צורת המעיל, וכהפשטות בשיטת הרמב"ם, שהיה פתח מקדימה,

הרה"ג יחזקאל ארנטרוי שליט"א חבורת דך היומי - שירה חדשה

מנין הפעמונים והרימונים שבמעיל הכהן גדול

וביאר הכתב והקבלה, שכמו שאמרו רבותינו שמצות ציצית שמזכירה לנו את המצוות ע"י חוש הראיה 'וראיתם אותו' 'וזכרתם', ג"כ המצוה היא להזכיר המצוות ע"י חוש השמיעה, שע"י שמיעתו קול הפעמונים שבמעיל יתעורר לתת דעתו ולבו לפני מי הוא מתלבש בבגדים אלו ומי הוא אשר צוה לו להתלבש בהם, ולתכלית מה הוא לבדו מצויין בבגדים כאלה, בזה יתפס כל מחשבותיו ורעיונותיו לעבודת המלך העליון יתברך, וכן בצאתו מן הקודש יצלצלו הפעמונים באזניו להזכירו כי מחיר האומה, ומעלתו יתירה וחשובה, ולא ישכח כי הוא עומד לפני ה', ולא יסיח דעתו מן הקדושה אף רגע.

ולכן, אין מטרת הקול להזכיר לאחרים, אלא קול שקט ונמוך שנבלע בתוך הרימון, להזכיר לו עצמו את מעלתו. כי די לו בקול זה.

ומה שאנחנו רואים מזה את כל אחד צריך לקחת את הקול הפנימי ממה שקורה איתו.

וכרגע אנחנו נמצאים בתקופה לא פשוטה, וכל אחד צריך לקחת את הקול הפנימי להתחזק, ואמנם הורו גדולי ישראל במכתבם להתחזק בלימוד התורה. אמנם כל אחד צריך לשום אל ליבו, ולזהות מה הקול הפנימי שלו אומר לו, במה הוא צריך את החיזוק, ולהוסיף חיזוק זה על עמל התורה שיקבל על עצמו.

'כולהון שבעין'.

אמנם ביאר הגר"ד פוברסקי בספרו בד קודש ביאור נפלא, המשלב בין רש"י לרמב"ן.

דהנה פרשת תצוה הייתה לפני חטא העגל, ושם באמת הצטוו לעשות את הפעמון בין שני רימונים. אמנם אחר כך חטאו בעגל, והפעמון הרי היה כולו מזהב, ואין קטיגור נעשה סנגור, לכן נצטוו להסתירו ולהכניסו בתוך הרימונים. ובזה א"ש הסתירה באונקלוס. ובזה מתיישב גם התרגום יונתן, דכשהציוי היה לעשות ביניהם, א"כ כיון שהיה שבעים ושתים רמונים, והפעמון היה ביניהם, ממילא היה רק ע"א פעמונים. אמנם בפקודי שעשו אותם בתוך הרימון, א"כ היה ע"ב פעמונים וע"ב רימונים.

ובעצם המצוה, כתוב בפסוק ונשמע קולו בבואו אל הקודש. וכתב תוס' סוף מעילה שזה מהקשת הפעמונים על הרמונים. והחזקוני כתב שידעו אחיו הכהנים זמן העבודה, ויכוונו ליבן לאביהם שבשמים. ולכאורה זה א"ש לשיטת רש"י שהיה ביניהם, אבל לשיטת הרמב"ן שהפעמון היה בתוך הרימון, א"כ הקול נבלע בתוך הרימון הרך, דהרי היה עשוי מבד (תכלת), ואיך ישמע קולו? וביאר הרמב"ן שכוונת המצוה שישמע קולו בבואו אל הקודש ויכנס לפני אדוניו כאלו ברשות, כי הבא בהיכל מלך פתאום חייב מיתה. וכן בצאתו.

ומרדכי יושב בשער המלך...

מין הגר"ח שמואלביץ זצ"ל בתקופת לימדיו בגרודנא היה חורז בפורים את שיעוריו של מין הגר"ח ש"קאפ זצ"ל. באחד השנים התרגש ר' שמעון, קם ונשקו לר' חיים על מצחו ואמר: דומני שאני בגילו לא הייתי מצליח לעשות מה שהוא עשה.

שנה אחת, מצא בחור קושיא בספר "שער המלך" שקשורה להנהגתו של מרדכי היהודי במגילה. הבחור הצליח לקשר זאת עם דברי ה"מרדכי" באחת המסכתות ואמר פלפול שלם שבסופו נאמר: "ומרדכי יושב בשער המלך..." (תורה יבקשו מפיהו ע' 392)

מתוך שתייתו נתגלה פנימיותו

סיפר הגר"ח ברי"ם זצ"ל, בימי צעירותי הייתי גר בשכונת בית ישראל, באותה תקופה שהה האדמו"ר רבי יואל מסאטמער זצ"ל בארה"ק והייתי גר בשכונתו. הרבה פעמים עליתי לחזות בעבודת הק' ולשמוע תפילותיו. זוכרני שבפורים בסעודת היום שתי יין למכביר וכפי מה ששתה כך גם עלתה כמות ואיכות ברכותיו והמלצותיו על עם ישראל, עד שסובביו נשתוממו מאד ממחזה נפלא זה מתוך שתייתו נתגלה מקצת מפנימיותו... (מרבה חיים מועדים ע' רל"ב)

הבטחה לעולם הבא

שנה אחת בפורים היה בחור בראדין שהשתכר מאד, ובשכרות ניגש למרן החפץ חיים זצ"ל וביקש ממנו הבטחה שהוא יהיה עמו

במחיצתו לעולם הבא. החפץ חיים שתק ולא הגיב כלום. הסובבים ניסו להרחיקו אך הבחור בשלו.

לבסוף פנה אליו החפץ חיים ואמר לו: "אם אתה מקבל על עצמך מהיום והלאה לא לספר ולקבל לשון הרע תהיה עמי במחיצת!"

באותו רגע, הבחור נתפכח משכרותו והתבונן בענין, ואמר: רבי, איני יכול לקבל על עצמי...

אמר החפץ חיים בכאב: "בחור זה עמד בשערי האושר ולא נכנס!" וצויה להרחיקו... (מפי השמועה בשם הגאון רבי הלל זאקס זצ"ל)

חלילה להחמיץ את ההזדמנות...

גם מהעירות הסמוכות ללובלין באו אנשים נשים וטף לחגוג את הפורים בין כתלי הישיבה... הדלת נפתחת "הרב" (מרן הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל) מופיע והקהל מקבלו בתשואות, אחרי שהקהל נרגע התחיל ר' שמריל ה"פורים רב" בדרשתו.

הדרשה נמשכת יותר משעה, המתיחות מגיעה לשיאה כשהרב מצית את הסיגריה העבה שלו... הרב פנה ל"פורים רב" ואומר לו: בעירה קטנה ברוסיה הצארית מינו פעם 'רב מטעם' בור וריק בלא שום לחלוחית של תורה. אנשי הקהילה חמדו לו לצון ומינו 'פורים רב' זרז ופיקח שדרש והפגין את למדנותו. אחר הסעודה פנה אליו 'הרב מטעם' ואמר לו, כי לפי למדנותו הוא ראוי להיות רב בישראל. הצטחק ה'פורים רב' והשיב, ידעונו בתורה הן שמונעות ממני להתקבל לרב ואב"ד...

הגאון ר' אלחנן מנצח שליט"א ראש חבורה - קהילת רשב"א

אמונה ללא הרף

זה פלא עצום. אנחנו מדמיינים שאם נראה נס, נקום בארבע לפנות בוקר מהתרגשות להניח תפילין, אבל המציאות מוכיחה אחרת. כפי שאמר המשגיח ר' יחזקאל לוינשטיין זצ"ל: אנחנו מרמים את עצמנו שאנחנו מאמינים, כשבפועל אין לנו קשר אמיתי לאמונה יומיומית.

מד הדלק של הנשמה

נסעתי ברכב וחשבתי: בלוח המחוונים יש "מד דלק". אם המד לא עובד, הנהג בלחץ תמידי שמא ייתקע באמצע הדרך. אבל כשהמד עובד, הוא נוסע רגוע.

הקדוש ברוך הוא נתן לנו "מד" כזה בתוך הנפש כדי שנבדוק את מצב האמונה שלנו. המד הזה נקרא: מנוחת הנפש. אם אתה מוטרד, מודאג או מפחד מה יהיה; אם המוח שלך חושב כל הזמן על "איך אשלם משכנתא?" או "מה יהיה עם השכנים?"; אם אתה בלחץ מכל שינוי קטן בשקורה, תדע שנדלקה אצלך נורה אדומה. "מד האמונה" שלך ריק. זה הזמן לנסוע לתחנת הדלק הקרובה - "שער הביטחון" - ולתדלק את הלב באמונה.

למה יש כל כך הרבה דאגות בעולם?

הסבא מקלם אמר יסוד מדהים: ככל שדבר נחוץ יותר לאדם, כך הוא מצוי יותר בטבע (כמו אוויר ומים). אם נסתכל סביבנו, נראה שיש בעולם המון דאגות. למה הקדוש ברוך הוא, שברא עולם של הטבה אינסופית, מילא אותו בכל כך הרבה דאגות וחששות? אני תמיד שואל אנשים, מה יש שיותר בעולם אויר או דאגות, וכולם עונים דאגות והסיבה לכך היא שהדאגה היא כלי עבודה. היא נועדה לעורר אותנו. כשאדם "חרוש" מדאגות על מה יהיה אם יפטרו את אשתו או איך יסתדר עם החובות, הדאגה הזו היא קריאה מהשם: "תעצור, אתה סומך על המעסיק או על הבנק במקום לסמוך עליי". הדאגה היא המנורה ברכב שמצביעה על כך שמשהו בקשר שלך עם השם זקוק לחיזוק.

ביטחון בהשם מול ביטחון בבנק

ההבדל בין ה"פרשת המן" לבין "פרשת הנחש" (שניתנה לנחש כקללה) הוא יסודי. אדם שרוצה שכל מזונותיו יהיו מסודרים לו מראש כמו "פרשת הנחש" - שכל עפרו של עולם מצוי לו - בעצם מבקש להתנתק מהתלות היומיומית בקדוש ברוך הוא. המן, לעומת זאת, ניתן בכל יום מחדש כדי שנשאר מחוברים לקדוש ברוך הוא. אנחנו אומרים לקדוש ברוך הוא: "ריבוננו של עולם, אני סומך עליך,

ע ל י צ י א ת

<< המשך בעמוד הבא

פרשת בשלח רצופה בתלונות של בני ישראל: מתלוננים לפני קריעת ים סוף, מתלוננים אחרי הים, הם מתלוננים במרה ובפרידים. השאלה המתבקשת היא - איך זה ייתכן? הרי הם אנשים שראו את הניסים בעיניהם.

צריך לזכור שמדובר באנשים שהיו המרוממים שבעם ישראל - אלו ששרדו את מכת חושך ויצאו ממצרים (אחד מחמישים או אפילו אחד מחמש מאות). אלו אנשים שעמדו בניסיונות קשים וראו במו עיניהם את הניסים הגדולים ביותר בעולם. והנה, רגע אחרי שהם עוברים את הים בנס גלוי, הם מתחילים להתלונן.

לכאורה, כל אחד מאיתנו בטוח שאם הוא היה שם, הוא היה נשאר בצד המאמין. אך כשמתבוננים במציאות, רואים שאפילו האנשים הגדולים ביותר נופלים ברגעים האלו.

היסוד לכך נמצא בסוף הפרשה, בתיאור המלחמה בעמלק: "וַיִּדֹּי מֹשֶׁה בְּבָדִים... וְחֹרֶן וְחֹרֶן בְּיָדוֹ מִזֶּה אֶחָד וּמִזֶּה אֶחָד. חז"ל שואלים: וכי ידיו של משה עושות מלחמה? אלא, בזמן שישראל מסתכלים כלפי מעלה ומשעבדים את לבם לאביהם שבשמים - הם מנצחים.

כאן טמון יסוד קריטי: האמונה היא דבר שנעלם תוך שנייה.

אנחנו נוטים לחשוב שאם רק היינו רואים את עשר המכות או את קריעת ים סוף, האמונה שלנו הייתה חקוקה. אבל האמת היא שאמונה דומה ל"גז" - היא כוח שצריך להזרים בכל רגע מחדש. ברגע שמפסיקים להחזיק בה, היא פשוט מתנדפת כלא הייתה. גם בימינו אנו רואים ניסים שהמוח לא יכול להכיל. למשל, במלחמה האחרונה, סיפר לי אברך שילדיו הלכו על שטיחים של זכויות מנופצות ולא נשרטו כלל. הניסים נמצאים שם, אבל כדי שהם יהפכו לאמונה קבועה, עלינו לעבוד על כך בכל רגע מחדש, ולא להסתמך על מה שראינו אתמול.

למה אנחנו לא משתנים?

ראיתי במו עיני מחזה שלא ייאמן בבני ברק: בניין שנפגע, שש דירות בקומה. שתי דירות היו הרוסות לחלוטין, הכל חורבן, ובצד - דירה אחת עומדת שלמה לגמרי. אפילו התריס שלה לא נפל. זה משהו שהמוח לא יכול לדמיין, נס גלוי שמתרשש מול העיניים שלנו.

והנה השאלה הגדולה: ראינו את זה, היינו שם, ומה קרה לנו למחרת? האם הפכנו לאנשים אחרים? האם האמונה שלנו בערה כמו אש? לא. למחרת בן אדם קם ואומר: "כן, ברור שהיו ניסים", וממשיך הלאה כאילו כלום.

ויכוח. אבל בכל מה שקשור לכסף... אני מעדיף אותו כבר בחשבון הבנק, שאף אחד לא ישמע". אנחנו משכנעים את עצמנו שאם רק יהיה לנו סכום כסף גדול בצד, נהיה רגועים יותר ונוכל להתפלל טוב יותר. אבל האמת היא שברגע שיש לנו כסף, אנחנו נוטים לסמוך על הכסף ולא על הקדוש ברוך הוא.

הקדוש ברוך הוא רוצה לתת לנו, והוא יכול לתת בשפע שאנחנו אפילו לא מדמיינים. כדי להבין כמה השם רוצה להיטיב לנו, כדאי לשמוע את הסיפור הבא:

הצ'ק של מלך מרוקו מספרים על יהודי מרוקאי שהיה מביא אתרוגים לרב שטיינגמן זצ"ל. הוא סיפר לו על חבר יהודי שגר בצרפת, בשכנות לאדם עשיר מאוד, גוי אריסטוקרט שהיה יועץ קרוב למלך מרוקו. יום אחד פגש היהודי את השכן ושאל אותו: "שמעתי שאתה מקורב למלך. האם יש סיכוי שאוכל לפגוש אותו פעם?" השכן השיב בחיוב, וכשהמלך הגיע לביקור בצרפת, הוא אכן סידר ליהודי פגישה אישית.

היהודי ישב עם המלך לשיחה. המלך התעניין בחייו ושאל כמה ילדים יש לו. היהודי ענה שיש לו תשעה ילדים, ואחד מהם חוגג בר מצווה בעוד חודש. המלך, שהבין שלא מדובר ביום הולדת רגיל אלא באירוע משמעותי, ביקש להעניק מתנה.

המלך הוציא פנקס צ'קים וכתב ליהודי צ'ק על סך 40,000 יורו. היהודי ההמום הסתכל על הצ'ק ולא האמין למראה עיניו. המלך ראה את תגובתו ואמר לו: "אני רואה שאתה מופתע מהסכום הגבוה. אבל אתה צריך להבין - אני מלך. אני לא יכול לתת פחות מזה. מתנה קטנה תהיה פגיעה בכבודי, בכבוד מלכות מרוקו. המעמד שלי מחייב אותי לתת ביד רחבה".

הנמשל:

אם מלך בשר ודם מבין שהנתינה שלו צריכה לשקף את גדולתו, על אחת כמה וכמה מלך מלכי המלכים. הקדוש ברוך הוא רוצה להשפיע עלינו שפע עצום, אלא שהכלי שבו אנו מקבלים את השפע הוא האמונה והביטחון בו, ולא ההישענות על "הכסף בחשבון".

לבוא למלך עם כלים של עניים

הצ'ק של 40,000 היורו היה ה"מינימום" שלו, כי מתנה קטנה יותר הייתה פוגעת בכבוד המלכות. כאן טמונה הבעיה הגדולה שלנו: אדם לא מבין כמה הקדוש ברוך הוא גדול וכמה הוא רוצה לתת. ישנה בדיחה על אדם שהגיע לבקש בציון הרשב"י שיזכה לשכירות של 500 דולר. מישהו עמד שם ואמר לו: "תפסיק, אתה הורס את

השוק! אני מבקש כאן סכומים אדירים, ואתה בא עם בקשות קטנות כאלו?".

הגישה שלנו היא לעיתים "בוסרית" וקטנונית. תארו לעצמכם אדם שנכנס למיליונר שיש לו בחניה מכוניות בשווי מיליונים, ובמקום לבקש עזרה רצינית, הוא מבקש ממנו נורת להט קטנה לבית. זה כמעט מעליב את הגביר! כשאנחנו באים לקדוש ברוך הוא בגישה מצומצמת, אנחנו מראים שאנחנו פשוט לא מבינים עם מי אנחנו מדברים.

היקום מספר: למה כל הפרויקט הזה?

המוח האנושי לא מסוגל לתפוס את גודל הבריאה. היקום הנצפה משתרע על פני כ-100 מיליארד שנות אור. רק כדי לסבר את האוזן: האור, שנע במהירות של 300,000 קילומטרים בשנייה, זקוק לשמונה דקות כדי להגיע מהשמש אלינו (מרחק של 150 מיליון קילומטר).

תמיד אני שואל את עצמי: למה הקדוש ברוך הוא היה צריך להקים את כל ה"פרויקט" האדיר הזה? הוא הרי יכול היה לברוא אותנו כחיידקים בתוך פקק של קוקה-קולה והיינו מרגישים אותו דבר. התשובה היא: "השמיים מספרים כבוד אל". כל הגלקסיות הללו נועדו כדי שנתבונן ונבין מי עומד מאחורינו. כדור הארץ בחלל הוא פחות מחיידק לעומת היקום, ועליו חיים שמונה מיליארד "חיידקים" שכל אחד מהם בטוח שהוא מרכז העולם.

והפלא הכי גדול? החיידק הקטן הזה יכול לדבר כל הזמן עם מלך העולם! כפי שאומר הרמח"ל - הבורא בכבודו ובעצמו מקשיב לו. קיבלנו זכות מדהימה להסתודד עם המלך בכל רגע, אבל כמה מאיתנו באמת זוכים להתרגש מהזכות הזאת?

השיחות המוקלטות של אחרי 120

תארו לעצמכם אדם שמגיע לשמיים אחרי 120 שנה. אומרים לו: "שלום, אתה רוצה לשמוע את ההקלטות של השיחות שלך עם מלך העולם?". הוא בטח ישמח ויגיד: "בוודאי, היו לי המון תפילות".

אבל כשיתחילו להשמיע לו, הוא יגלה שרוב התפילות היו "מצוות אנשים מלומדה". הוא יתחיל לחפש בזיכרון: "איפה השיחות שבאמת ראויות להקלטה?". הוא ימצא אולי כמה רגעים בודדים - כשאבא שלו לא הרגיש טוב, או כשהיה במצוקה גדולה והרופא עשה פרצוף מדאיג - רק שם פתאום הלב שלו נפתח והוא באמת דיבר עם השם. שאר הזמן? אלו היו מילים בלי כיסוי.

אנחנו חיים

<< המשך בעמוד הבא

ב א ש ל י

שהקדוש ברוך הוא ברא עולם עם בעיות, ונתן לנו תפילות רק כדי "לפתור" אותן. האמת היא הפוכה: הבעיות נועדו רק כדי לגרום לנו לדבר איתו, להבין את הגודל שלו ולצאת מהגישה המצומצמת שלנו אל מרחבי האמונה.

התפילה והתודה: המטרה האמיתית של ה"בעיות"

פעמים רבות אנחנו חושבים שהסדר הוא כזה: יש בעיה, אז הקדוש ברוך הוא המציא את התפילה כדי שנוכל "למחוק" אותה. אבל האמת היא הפוכה לגמרי. הקדוש ברוך הוא רוצה לחלץ מהאדם תפילה, והדרך לגרום לנו לדבר איתו היא לעיתים על ידי סיבוב היד. אם היינו יודעים להתפלל ולפנות אליו בלי ה"סיבוב" הזה, היינו חוסכים לעצמנו הרבה מהבעיות.

אותו דבר נכון גם לגבי התודה. התכלית של כל הבריאה היא שנכיר טובה. למה זה כל כך קריטי? הקדוש ברוך הוא לא "נפגע" אם לא אומרים לו תודה, הוא לא זקוק לזה. אלא שהקדוש ברוך הוא ברא את העולם כדי להיטיב לנו, והכלי היחיד שדרכו אפשר לקבל את ההטבה הזו הוא הכרת הטוב. ככל שאדם מכיר יותר בטובה, כך הוא הופך לכלי קיבול גדול יותר לשפע אלוהי.

מאה ברכות ביום: המרשם לשמחה

שואלים אותנו לפעמים: "למה צריך לומר מאה פעמים ביום 'ברוך אתה השם אלוהינו מלך העולם'?" התשובה היא שהידיעה הזו צריכה לרדת מהראש אל הלב. אם אדם היה יודע באמת בלבבו מה זה "מלך העולם", הוא היה מסתובב כל היום עם חיוך של מיליון דולר.

כשאנחנו מברכים "ברוך אתה השם", אנחנו צריכים לומר לעצמנו: "אז תירגע!". החזון איש כותב שכאשר אדם זוכה לראות את

אמיתות מציאותו של הבורא, הוא מיד מתמלא שמחה וגיל שאין להם קץ. בעצם הידיעה שהעולם מנוהל, הכל משתנה.

אין שכן שזורק טיטולים כדי לעצבן אותך, ואין אף אחד ש"מתלבש" עליך בכוונה. גם השכן עם ה"קונגו" שעושה שיפוצים כבר שלושה חודשים על האוזן שלך - זה בורא עולם שמנהל את זה. הוא לא עושה את זה לרעתך, אלא לטובתך. אם זה מה שנגזר עליך לשמוע עכשיו, קבל את זה בשמחה. זה לא פשוט, אבל מי שחי ככה - חי בגן עדן.

גן עדן או גיהנום עלי אדמות

ההבדל בין גן עדן לגיהנום בעולם הזה הוא פשוט:

גיהנום: אדם שמרגיש שכולם דופקים אותו, השוטר רודף אותו, השכן מציק לו, וכולם פוגעים בו. הוא חי במערכת הגנה מתמדת, בחרדות וב"בומים" בלב. הלב שלנו לא בנוי למתח כזה.

גן עדן: אדם שיודע שהשם מנהיג את העולם. גם כשיש "קונגו", הוא יודע שהקדוש ברוך הוא עושה זאת לטובתו. מותר להשתדל ולנסות לפתור בעיות, אבל כל עוד זה קורה - קבל את זה, תגיד "מזמור לתודה". תגיד: "השם, אני מודה לך כי אני בטוח שאתה עושה לי חסדים שאני אפילו לא מבין".

סיכום: עבודה של כל רגע

האמונה והביטחון הם לא משהו שלומדים פעם בשנה ב"שער הביטחון" ומסמנים עליו. □ זהו צ'ק שמוגש לפירעון אלפי פעמים ביום. אצל האנשים הגדולים ביותר יש ניסיונות בכל רגע. אם לא ניקח את זה כעבודת חיים יומיומית, אנחנו עלולים למצוא את עצמנו עם "צ'ק חוזר".

הקדוש ברוך הוא יזכה אותנו שנבין שכל מה שקורה הוא לטובתנו, שנזכה לדבר איתו מתוך מנוחת הנפש, ושנחיה חיים של אמונה ושמחה אמיתית.

ה"גראמן" של ר' ברוך בער

בפורים היו חורמים בקמניץ חרמים לכבוד השמחה. בפורים תרצ"ב הנושא היה תפילה. באחד החרוזים התבטא בלשון זו: "פרוואס האבן די ראשונים זוכה גיווען צו אזא הבנה, וויל זיי האבן מתפלל גיווען בכוונה" - מדוע זכו הראשונים לכזו הבנה, משום שהם התפללו בכוונה.

פעם אחרת חזר על מצות "הוי גולה למקום תורה" שמקיימים בני הישיבה. בכל סיבוב של ריקוד שערכו הבחורים היה עוצר את השירה ומוסיף חרוז ואז השמחה היתה גואה שבעתיים... (הרב הדומה למלאך ע' 444)

התורה לא משתנה בפורים!

לפני פורים היה מעורר המשגיח בשיחתו כי: בפורים לא משתנה התורה אפילו כחות השערה... גם על פורים נאמר כל המלבין פני חברו ברבים אין לו חלק לעולם הבא.

באחד השנים ביום הפורים, ישבו קבוצת תלמידים משיבת פוניב'ז בבית מדרן המשגיח **רבי יחזקאל לווינשטיין** זצ"ל. המשגיח השמיע דברים מענייני נס פורים והלקח שלנו מכך. תוך כדי דברים בחור חריף אחד זרק לעבר המשגיח הערה חוצפנית בת מספר מילים שהיה בה רמז לפגיעה בכבוד המשגיח...

המסובים נבוכו. המשגיח שתק ולא הגיב מאומה. לאחר שהלכו אמר המשגיח לאחד ממקורביו, לי לא אכפת כלל מעקיצת הבחור... רח"ל אותו בחור חלה במחלה האיומה באותה השנה...

מעולם לא גער בחזקה כמו אז...

דעת **מרן הגרש"ז אויערבאך** זצ"ל לא היתה נוחה מכמה דברים שנשתרשו בימי הפורים היוצאים מגדר שמחה של מצוה, ובפרט דברים שיש בהם חוסר דרך ארץ חלזול ח"ו בכבוד התורה כגון ענין חיקוי צורת דיבורם של רבני הישיבה ע"י הבחורים.)

וספרו תלמידים שמעולם לא ראו את רבי שלמה זלמן גוער בחזקה בתלמידיו כי אם פעם אחת בהבחינו בכרוז שתלו על כתיב הישיבה לקראת פורים בסגנון לישיב דגמ' בזלזול, תלשו מיד וכנס לאולם האוכל וגער על ליצנות זו בסערת רוח במעמד כל בני הישיבה.

כשביקשו בישיבת "קול תורה" לערוך השמחה בליל פורים בתוך היכל הישיבה בליווי כלי זמר, התיר הדבר כדי למנוע שהיית בני הישיבה ברחובות העיר שמתקהלים בהם רבים ביום זה אולם רק בתנאי שימנו ועד מיוחד לפקח על סדרי הנהגת התלמידים שלא יבואו לידי קלות ראש...

הרה"ג שמעון סעד שליט"א

דברי תורה עשירים במקום אחד הערות מרחבי הש"ס על הדף היומי

זבחים.

עח. א"ר פפא ולענין כיסוי אינו כן לפי שאין דיחוי במצוות. עי' ע"ז מז. שנסתפקו האם ר"פ אמר כן בתורת ודאי או שרק חייב לכסות מספק.
פח. כלי שרת אין מקדשין אלא בפנים ובתוס' למעוטי חקק מושבו מבחוץ, לכא' היינו ספיקו של מר ב"ר אשי במנחות יא. ועי' תוס' ביומא מח. שפי' ספיקו של רב אשי שהפך את הכלי שתוכו יהיה כלפי חוץ והחוץ מבפנים.

צא. תוד"ה תא שמע - כתבו התוס' צריך טעם וכו' שהק' התוס' מ"ט הק' שוב ת"ש כיוון ששייך את הת' הקודם עי' תוס' שבת מג. ד"ה כופה שכתבו שהמקשה ידע שאפשר לתרץ ומ"מ הק' שמא איכא לשנויי באופ"א. והחילוק בין כאן לשם נראה שכאן זו סברא שעונה על כל הת"ש בלי אוקימתא משא"כ בשבת זו אוקימתא ולכן מיהדר לשנויי באופ"א.

צא. א"ר שמעון וכו' שאין מתנדבים שמן. עי' לעיל עז. שלתקוני גברא כן מתנדבים שמן ועי' תוס' שם שהק' תימא אי דאו' אין מתנדבים שמן א"כ לתקוני גברא ג"כ לא יביא.

צא. והאמר שמואל מכבין גחלת של מתכת אבל לא גחלת של עץ וכו'. ובת' הגמ' בדבר שאינו מתכוין ס"ל כר"ש במלאכה שאיצ"ל ג"כ ס"ל כר' יהודה ועי' תוס' שהק' מה ההו"א לדמות דבר שאין מתכוין למלאכה שאיצ"ל ג"כ עי' תוס' שבת מב. ד"ה אפי' שביארו סברת המק' שכיוון שמלאכה שאיצ"ל ג"כ אוסר מדאו' במתכוין א"כ באינו מתכוין נמי החמירו חכמים.

צג. אמר רבה וכו' ובהא פליגי ר"ע סבר כמונח דמי ורבנן סברי לאו כמונח דמי לשיטתו בשבת ד. ר"ע סבר קלוטה כמי שהונחה דמיא ורבנן סברי לאו כמי שהונחה דמיא.

צה. הלכך האי בוכיא היסקו מבחוץ הוא ואסור. עי' פסחים ל: שבאמת אם ימלאנו גחלים מבפנים מותר [והיינו משום שאינו חושש שישבר].
צו. אמר אביי וכו' אישתמיטתיה הא דתני שמעיה בקלנבו שברי כלי חרס נבלעים במקומן. עי' יומא כא. שאף לאביי עצמו היו דברים שנבלעו במשכן (מוראה ונוצה ודישון מזבח הפנימי ודישון המנורה).

צו. אלקפטא נקטן ריחא אתי ליד וברש"י גסי הרוח שמשתדלים לעמוד במקום גדולים עי' ע"ז יא. במעשה דאונקלוס שמבו' שהגדול נושא את הנר לגדול ממנו וככל שיותר גדול כך הנושא לו את הנר הוא יותר גדול.

צז. הו"א חולין הוא דמבטלי קדשים דלאו מינייהו עי' ר"ן בנדרים נב. שביאר בארוכה שכמה שיותר דומה יותר סיבה שלא יתבטל וכדילפי' מדם הפר ודם השעיר. וכ' לפי שכל דבר שהוא דומה לחבירו אינו מחלישו ומבטלו אלא מעמידו ומחזקו.

צח. מה שלמים מפגלים ומתפגלין אף כל מפגלין ומתפגלין עי' לעיל ד: שלמדו מהיקש זה גם את דין שינוי קודש ושינוי בעלים.

ק. אביי אמר ל"ק כאן שמת קודם חצות כאן שמת אחר חצות. ויליף מקראי שאונן בפסח תלוי מה חל קודם האיסור אונן או החיוב בקרבן פסח שחל בחצות, עי' רש"י פסחים צח. ד"ה אלא דמת שפי' שבמת קודם חצות האונן אינו מקריב קרבן פסח כיוון שלא יזהר בו שלא יטמא ובמת אחר חצות שחל עליו חיוב פסח קודם האנינות מקריב כיוון שיזהר לא לטמאו. ומבו' שזהו מדרבנן. וצ"ל שפי' כן בדעת החולקים על אביי דלאביי הוא מדאו'. (הרב מנס)

קב. בשעה שפוסקים גדולה לאדם וכו' ואם הגיס דעתו הקב"ה משפילו כע"ז בעירובין נד. ניתנה לו במתנה וכו' ואם הגיס דעתו הקב"ה משפילו.
קג. נאמר בעולה לו יהיה ונאמר באשם לו יהיה מה אשם עצמותיו מותרים אף כאן עצמותיו מותרים. ורבי שלמד מלו יהיה ענין אחר יליף לה מגז"ש דזאת התורה כמבו' לעיל צח. מה אשם עצמותיו מותרים אף כל עצמותיו מותרים.

קג. א"ר חנינא סגן הכהנים מימי לא ראיתי וכו' א"ר עקיבא מדבריו למדנו כע"ז בפסחים יד.

קד. ר' שמעון אומר אין מטמאין עד שיוצא האור ברובן. עי' שבת כ. שפי' שם שמואל שתאחו האור ברובן היינו כדי שלא יצטרכו להביא עצים להבעירו [ודלא כרב שם שפי' ברוב] ויל"ע האם גם כאן יפרש כן.

קו. לצפונה של ירושלים וברש"י שכל מעשה חטאת בצפון. עי' יומא ב. וברש"י שם שמבו' שאי"ז מדין חטאת בצפון לפי שזה שייך רק בפנים אלא תיקנו צפון בחוץ להוי הכירא שעוסק בחטאת שדינה צפון.

קז. ריו"ח סבר קדושה ראשונה קידשה לעתיד לבוא ור"ל סבר קדושה ראשונה לא קידשה לעת"ל, נימא בפלוגתא דר"א ור' יהושע קמיפלגי ממאי

<< המשך מעמוד קודם

קה. ור' יוסי הגלילי נהי דמינו לא אמרי' תיתי טומאת הגוף דחמירא ותיחול על טומאת בשר. הקו' רק. על ר' יוסי הגלילי לשיטתו שר' יוסי הגלילי ס"ל איסור חל על איסור באיסור חמור כמב' ברש"י שהרי מצינו שיטת ר' יוסי ביבמות לב. שאין איסור חל על איסור אפי' באיסור חמור. קי: דיש שיעור למים קמיפלגי. עי' סוכה מט: שנח' בזה אמוראים שם.

קיג: ארי"ח ראשו הכניס לתיבה והאמר ר' יוחנן לא ירד מבול לא"י לדבריו דר"ל קאמר. וכן מצינו בר"ה לד: לגבי מבואות המטונפות שענה לר' אבהו לשיטת ר' אבהו ולא לשיטת עצמו. וכן ביומא ט: שאמר לר"ל בירה תוכיח וכוונתו למקדש והיינו לשיטת ר"ל שם בדף ב. שבירה היינו המקדש ולשי' ריו"ח בירה זהו מקום בהר הבית.

קט"ז: דום לה' והתחולל לו אע"פ שמפיל לך חללים חללים את שתוק. עי' גיטין ז. שדרשו בהיפוך דום לה' והוא יפילם לך (את אויביך) חללים חללים.

קטז. א"ר חסדא העבירן לפני התיבה כל שהתיבה קולטתו הרי הוא טהור מב' שלר"ח נח ידע מהי בהמה טמאה לפי התיבה שקלטה ב' ולא יותר א"כ זוהי בהמה טמאה. וק' שהרי בסנהדרין קח: אר"ח שהתיבה לא קלטה בהמה שנעבדה בה עבירה וא"כ מגליה לנח שהתיבה לא קלטה מחמת שזו בהמה טמאה שמא לא קלטה מחמת העבירה ולעולם יצטרך להעביר עוד בהמות שמא עד עכשיו לא קלטה את הבהמה משום העבירה. קטז: מסתברא דמחנה לוי' הוא, במדבר. וכן בפסחים סז. הוכיחו ממשה רבינו שנשא עמו עצמו יוסף במחנה לוי' שמותר להכניס מת וכ"ש טמא מת במחנה לוי'.

קטז: איפרא הורימיז אימיה דשבור מלכא שדרה קורבנא לרבא, וכן מצינו בב"ב ח. ששלחה לר' יוסף ארנא דדינרי לצדקה וכן שם בדף י: ששלחה ד' מאות דינרי קמיה דר' אמי ולא קבלינהו, קמיה דרבא וקבלינהו. ובתענית כד. אמרה לשבור מלכא לא ליהו לך עסק דברים בהדי יהודאי דכל דבעו ממרייהו יהיב להו.

קיח: בעי' ר' ירמיה עומד ע"ג הנחל ורואה בתוך הנחל ואינו רואה מאי תיקו. עי' ר"ה ל. לגבי שופר בירושלים בבנינה רואה פרט ליושבת בנחל.

מנחות.

ב: רש"י ד"ה למטה, מיצוי סוחט בין אצבעותיו ונצוק הדם הולך למרחוק עי' רש"י זבחים סד: ד"ה היה מתמצה שפי' שדוחקו בקיר והדם מתמצה. (הרב שנברג שליט"א)

ג. בין זכרים לנקבות לאו אדעתיהו דאינשי בין בן שנה לבין בן שתי שנים לאו אדעתיהו דאינשי. אי"ז אותו לאו אדעתיהו דזכרים ונקבות ניתן להבחין אמנם בין בן שנה לבן שתיים יכולים להתערב לגמרי שא"א להבחין ביניהם כמב' בזבחים עה:.

ג: בלולה בשמן איקרי בלולה סתם לא איקרי. ומ"מ אף מי שיחשוב לשם בלולה בשמן נראה שיהיה כשר דאי"ז שם עצם אלא תיאור וכמו שמצינו בשבת י: לגבי האל הנאמן ועי' שפת אמת.

ג: חטאת חלב ששחטה לשם חטאת מצורע פסולה מ"ט הני עולות בהדיהו. ופי' רש"י בפ' הא' שחוששים שמא יאמרו ששחט לשם העולת נזיר. אך ק' מזבחים ט: שמב' שם שמי ששחט על מי שמחוייב חטאת נזיר הקרבן כשר לפי שא"ז נחשב שהוא מחוייב חטאת דחטאת נזיר עולה היא, וזהו כפי' ב' של רש"י כאן שחטאת נזיר גדרה כעולה כיוון שאינה באה על חטא ובאמת שם הגירסא בגמ' הני עולות נינהו.

ד: תנן כל המנחות שנקמצו וכו' חוץ ממנחת חוטא וכו' ואם איתא ליתני נמי חוץ ממנחת העומר. הוי מצי' לת' אין למדים מן הכללות ואפי' במקום שנאמר בו חוץ כמב' בעירובין כז.

ה. אשם מצורע ששחטו שלא לשמו צריך אשם אחר להכשירו. עי' יומא סא: שנח' ריו"ח ור"ח האם מביא אשם אחר או שצריך ואין לו תקנה.

ה: שאין מחשבה מועלת אלא בדבר הראוי לעבודה כאן מב' שלא חל כלל פסול ונאכלת. עי' זבחים כו: רש"י ד"ה ובדבר הראוי לעבודה שכ' לאפוקי מנחת העומר דלא חייל עליה פיגול ליענש כרת באכילתה וקצת משמע שרק פיגול אין כאן אבל כן נפסלת.

ה: רש"י ד"ה ובדבר הראוי לעבודה ואם יתוקן המזבח באותו יום יקטירנו. לכא' דלא כריו"ח בזבחים נט. שאומר בנפגם המזבח הואיל ואידיחי אידיחי. ואף רב שחולק שם זה רק מטעם בע"ח אינם נדחים וכאן אי"ז שייך.

ח. הפריש חצי עשרון ודעתו להוסיף ר' יוחנן אמר קדוש וכו' דעתו להוסיף שאני דתניא וכו' וא"ר יוסי, צ"ב מ"ט הביאו דברי ר' יוסי הרי ר' יוחנן עצמו אמר כן בזבחים פח. וכתב התוס' לקמן יט. ד"ה ואמר רב ממתני' הוה מצי' לאקשוויי אלא נחא ליה לאקשוויי דרב אדרב ומב' שלהקשות לשיטתו עדיף ממתני'. וכן מב' בתוס' יומא לד. ד"ה הני מילי שניחא למיפרך מודאביי אדאביי.

ח. הביא חצי עשרון ודעתו להוסיף רב אמר אינו קדוש, וצריך שיביא עשרון מדויק לא פחות ולא יותר שהרי אף אם יש יותר משיעורו אינו מקדש כמב' בזבחים קי: למ"ד שיש שיעור למים שאם שם יותר מהשיעור הכלי אינו מקדש כלל.

י. ואידך שמאלית ויד ורגל ימנית דעני' למאי אתא לכדתנא דבר"כ כל פרשה שנאמרה ונשנית לא נשנית אלא בשביל דבר שנתחדש בה. ק' לר"ע

שחולק ע"ז בסוטה ג: א"כ למאי אתא.

< < המשיך מעמוד קודם

י: חד לקידוש קומץ עי' רש"י שפי' דכי מקדש לקומץ בכלי יתנהו בימינו לתוך הכלי, עי' רש"י בזבחים כד: שפי' חד לקידוש קומץ שיאחז הכלי שהוא מקדש בו בידו הימנית. (הרב שנברג) ורבא לשי' במנחות ז: דס"ל שקידוש קומץ צריך בידו.

י: בא לעובדה בכלי עובדה בשמאל פי' רש"י עובדה לקידוש קומץ בשמאל עי' רש"י בזבחים יא. שפי' לעובדה בשמאל להוליך הכלי ולהקטיר בשמאל.

יא: מהו דתימא כיוון שהגיע זמנה לפרקה [של ב' בזיכי הלבונה] כמאן דפריקא דמי קמ"ל. עי' לעיל ח. שר"א מתיר מכח סברא זו נפרס הלחם קודם שפרקה כיוון שהגיע זמנה לפרק.

יב: זה הכלל כל הקומץ ונותן בכלי והמוליך והמקטיר, עי' לעיל ז. שגם האוחז את הכלי שממנו קומצים וגם האוחז את הכלי שנותן את הקומץ לתוכו גם מפגלים.

יד: ה"נ מסתברא דטעמא דרבנן משו"ה הוא דקתני סיפא. מב' שרבנן גזרו מחמת מקרה אחר והביאו מקרה זה בסיפא לבאר שמחמת כן גזרו. וכן מצינו ביבמות קט. במח' ר"א וחכמים ושם מד. בהו"א במח' ר"ע וחכמים.

טז. מח' ר"מ וחכמים האם מפגלים בחצי מתיר ונח' בגמ' רב ושמואל האם במקום שעשה במחשבה ואח"כ בשתיקה לכו"ע פסול מדין ע"ד הראשונה הוא עושה. עי' זבחים מא: שיטת ר"ל שלכו"ע אין מפגלים בחצי מתיר ונח' רק בע"ד הראשונה הוא עושה.

יז. פיגול בפסול מיחלף ליה, הרי זה בדברי הכל לא מיחלף ליה מב' שמחליף הדינים קודם שמחליף שם האומר וכן הוא באבות דר"נ פכ"ד מ"ו שכיוון שאינו חוזר על תלמודו ו' חדשים מחליף טהור וטמא ואחר י"ב חודשים מחליף חכמים זה בזה.

יז: בשי' ר"א במחשב דבר שאין דרכו להקטיר שמואל רצה לתלות במחלוקת תנאים האם יש כרת ומסיק בגמ' לא דכו"ע ליכא כרת. אך עי' תוס' בזבחים כח. ד"ה אמר שמואל שלשמואל איכא כרת וברש"י במתני' וכן בדף יב: ד"ה פוסל כתב שאין בו כרת. (הרב שנברג)

כב: מכאן לעולים שאין מבטלין ור' יהודה סבר מכאן למין במינו, עי' ר"ן נדרים נב. שביאר מחלוקתם.

כג. בעי רבא קומץ שמיצה שמנו ע"ג עצים וכו' תיבעי לרי"ח תיבעי לר"ל וכו' כע"ז בזבחים קח. נסתפק רבא לגבי מלח ע"ג בן יונה לענין להצטרף לכזית.

כח. אימא עיון יוצא וכו' לאפוקי יוה"כ שהכשירו בשמאל. ק' שהרי גם יוצא הכשירו בבמה ולעיל ו: לגבי ילפותא שכן יוצא כשר בבמה מסיק תנא אזאת תורת העולה סמיך אבל מבמה א"א ללמוד (הגר"מ האוסמן שליט"א). וברש"י כתב יוצא כשר בבמה בנוב וגבעון שהרי אין שם קלעים וק' ממתני' בזבחים קיב: באו לנוב וגבעון קדשי קדשים נאכלים לפני מן הקלעים. ועי' רש"י שהעמיד דברי רש"י על קדשים שאפשר להקריבם בבמה קטנה אינם נפסלים ביוצא אפי' אם הקריבם בבמה גדולה. ועי' זבחים קיט: ב' איכא דאמרי בדין קדשי במה קטנה האם נשאר להם דיני במה קטנה אע"פ שקרבו בבמה גדולה וזה כוונת רש"י שאין להם "דין" קלעים. ולפי"ז מיושב שאף שכעת נעשה בבמה גדולה שיש לה דין יוצא אפ"ה הותר ואי"ז כיוה"כ שהכשירו בכך.

ל. ומשה כותב בדמיע עי' מהרש"א ב"ב טו. שכ' שמשה רבינו לא כתב בדיו אלא בדמעות עיניו. (הגר"ר דניאל מימון שליט"א)

לחידודי:

היכן מצינו שחיוב חטאת של ראובן תלוי בחיוב חטאת של שמעון.

היכן מצינו שפסק כללי של בי"ד פוסל קרבן.

היכן מצינו שדינו של הקרבן תלוי בניסוח מילולי.

היכן מצינו שחשב מחשבת פיגול וע"י הופקע הקרבן מפיגול. [לחד מ"ד]

היכן מצינו בע"ח טמא בעודו חי. [לחד מ"ד]

תשובות:

חשב על חטאת של ראובן בשינוי בעלים לשם שמעון תלוי אם שמעון מחוייב חטאת או לא, [זבחים ג:] [ומיירי באופן ששמעון הביא עולה.] הורו בי"ד שחלב מותר נדחה הקרבן חטאת חלב ואף אם אח"כ חזרו בהם מ"מ הואיל ואידחי אידחי. [זבחים יב:]

חישב להקטיר בשר למחר לא מפגל חישב שתאכל האש למחר מפגל. [זבחים לא.]

בפר יוה"כ שחישב בראשונה ובשנייה ובשלישית. אם היה מפגל בראשונה היה ע"ד הראשונה והכל פיגול אך כיוון שחישב גם בשנייה ובשלישית הוכיח שאינו עושה ע"ד הראשונה וא"כ הרביעית נעשית בלא פיגול ולא קרב כל המתיר בפיגול. [שיטת רבא מנחות טז.]

שעיר המשתלח לדברי ר"מ הואיל וסופו לטמא טומאה חמורה. [זבחים קה.]

מהנעשה והנשמע

ברשת הכוללים 'אור התורה' - אדר תשפ"ו

"וכל המרבה הרי זה משובח": הצלחה כבירה לקמפיין "ההשפעה שלך" של רשת 'אור התורה'

בסיפוק רב ובהודיה להשי"ת, אנו מסכמים את ימי המגבית והשותפות של רשת הכוללים 'אור התורה', אשר עמדו בסימן התרחבות והעצמת עולם התורה. הקמפיין, שזכה לשם "ההשפעה שלך", סחף אחריו המוני תומכים ומחזיקי תורה שביקשו להיות חלק מהמהפכה התורנית בבתי המדרש.

מהפכה של צמיחה הנתונים המוצגים בפרוספקט המגבית מספרים את סיפורה של הצלחה חסרת תקדים: החל מראשית הדרך בשנת תשע"ט עם 11 אברכים בלבד, ועד לצמיחה המדהימה שהביאה אותנו בשנת תשפ"ו ל-282 אברכים עמלי תורה המאכלסים 9 סניפים ב-27 חבורות שונות. ההצלחה הגדולה של הקמפיין הנוכחי תאפשר, בעז"ה, להמשיך את המגמה ולהרחיב את שורות הלומדים גם בשנת תשפ"ו.

שותפות שאין לה שיעור האברכים והתורמים נענו לקריאה "תהיה שותף להשפיע זאת הלאה", מתוך הבנה כי כל תרומה היא השקעה נצחית המוכפלת פי כמה ליזכות הלומדים. המגבית הדגישה את המעלה הגדולה של החזקת תורה, שהיא "הצדקה החשובה הראשונה במעלה", כפי שנפסק להלכה בשו"ע.

פרסים ותגמולים למחזיקי התורה לצד הזכות הרוחנית העצומה, המשתתפים במגבית נכנסו להגרלות על פרסים יקרי ערך כאות הוקרה על שותפותם, ובהם חופשיות מפנקות בצפת ב"אחוזת הפסגה" ופרסים נוספים המיועדים למחזיקי התורה ושותפיה. תודה והוקרה רשת 'אור התורה' מודה מקרב לב לכל השותפים, הנציגים בכוללים והתורמים שלקחו חלק בימי השותפות. בזכותכם, האור של 'אור התורה' ימשיך להאיר בקומה גבוהה יותר ובמרץ מחודש.

אנקדוטה מרגשת ניתן לספר על אחד האברכים המופלגים, שזכה בסכום של כמה מאות ₪, לקניית מוצרי חשמל. אותו אברך ניגש לאחראי, ואמר שרוצה לתרום את זכייתו ללומד אחר, אברך שנצרך לכך. ולא זו בלבד, אלא הוציא עוד כסף מכיסו, והגדיל את תרומתו!!!

קניין תורה: שיעור בעומק מלאכת הלימוד בחבורת 'תפארת נחמן'

במעמד מרומם ורב רושם, זכו בני חבורת 'תפארת נחמן' להתכנס (כ"ח שבט) לשיעור ייחודי ומכונן מפי הגאון רבי יעקב גלפמן שליט"א, ראש כולל 'זכרון משה'.

השיעור, שנמסר בטוב טעם ודעת, התמקד ביסודות הלימוד הנכון ודרכי קניית התורה לזיכרון עולם. כמי שעומד בחזית המפעל התורני "בור סוד" ומשמש בו כמשיב, פרש הגר"י גלפמן בפני האברכים את הכלים המעשיים והרוחניים הדרושים כדי להפוך את הלימוד ל'קניין' של ממש, תוך שימת דגש על סידור המחשבה ושיטות חזרה המבטיחות את עמידת הלימוד לאורך ימים. **הדים נרחבים ותגובות נלהבות** בסיום השיעור הביעו השומעים את התפעלותם מהבהירות הרבה ומהגישה המעשית שסללה דרך חדשה עבור רבים בעמל יומם. אברכי החבורה ציינו כי הדברים שנאמרו היו בבחינת "מים קרים על נפש עייפה", וכי העקרונות שנטוו בשיעור יהוו נר לרגליהם בחתירה לידיעת התורה בשלמותה.

"כי הם חיינו": בני חבורת 'תפארת נחמן' בשיאה של מהפכת הידיעה

במעמד כביר ורב רושם שנערך בליל שישי, י"ח שבט באודיטוריום רמת אלחנן בבני ברק, עמדו בני חבורת 'תפארת נחמן' בשורה אחת עם מאות עמלי תורה, לחגוג את סיום מחציתה של מסכת סוכה - קנייה וזקוקה בשבעה נקיים.

במרכז הערב עמד המופע המרהיב של "ידיעת התורה", כאשר לומדי החבורה, יחד עם קהל של כ-500 לומדים מתוכנית 'מזומנים', חזרו בעל פה ובצורה מעוררת השראה על שלושת הפרקים האחרונים של המסכת. בני החבורה, הצועדים בעקבות הספקי הלימוד הנהוגים

בכולל 'אור עולם', הוכיחו כי בעמל ויגיעה ועל ידי חזרות עקביות, הופכת התורה להיות "מזומנת" בפי לומדיה. תוכנית 'מזומנים', שצברה תאוצה גם ברשת הכוללים שלנו, חרתה על דגלה את היעד של "והיו הדברים האלה אשר אנכי מצווך היום על לבבך" - לימוד שאינו מסתיים בהבנה בלבד, אלא מגיע לידי שליטה מלאה וקניין נצחי. עם הפנים קדימה: מתחילים מחדש בקומה גבוהה יותר ההתרגשות שאחזה בלומדים עם סיום החצי הראשון אינה עוצרת כאן. בראשית חודש אדר הבעל"ט, תפתח החבורה בלימוד מחודש של הפרק הראשון במסכת, באותה מתכונת של יגיעה וחזרה, במטרה להשלים את קניין המסכת כולה עד לידיעתה על פה בעז"ה. "אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו" - ברכתנו שלוחה לאברכים החשובים שיזכו להמשיך להוסיף חיל בתורה וביראת שמים.

ביקור רב רושם: הגרש"ב סורוצקין שליט"א בשיעור מיוחד בסניף 'שירה חדשה'

זכו בני קהילת וכולל 'שירה חדשה' לשיעור מיוחד מהגאון הגדול רבי שלום בער סורוצקין שליט"א, ראש ישיבת 'עטרת שלמה', שנשא מדברותיו בפני קהל האברכים. במרכז המשא המרתק עמד השילוב שבין ענייני השעה המורכבים לבין פרשיות השבוע. בדרכו הייחודית והסוחפת, שזר ראש הישיבה פנינים וביאורים נפלאים מתורת התורה, תוך שהוא נוסך בקהל השומעים חוסן רוחני ותעצומות נפש מול האתגרים הניצבים לפתחנו בעת הזו.

חיזוק והתעוררות דבריו של הגרש"ב שליט"א, רוויי הלהט והאמונה, השאירו רושם עז על אברכי הכולל. בשיעור הודגש כי דווקא מתוך לימוד הפרשה והתבוננות בהנהגת האבות, ניתן למצוא את המצפן המדויק לכל צעד ושעל בחיינו הפרטיים והכלליים. האברכים יצאו מהשיעור בתחושת התרוממות, כשהם נושאים עמם מטען רוחני יקר של השקפה טהורה וחיזוק בעמל התורה.

"העשירי יהיה קודש": סניף עשירי לרשת 'אור התורה' נפתח ברחוב רשב"א

בסימן של התרחבות ומתוך תחושת שליחות עמוקה, התבשרנו על פתיחת היכל התורה החדש - הסניף העשירי של רשת הכוללים 'אור התורה', שקבע את משכנו ברחוב רשב"א.

פתיחת הסניף החדש מהווה נדבך נוסף בפריסה הארצית של הרשת, המונה כיום מאות אברכים עמלי תורה בתשעה סניפים קיימים. הסניף החדש, בראשות הגאון רבי אלעזר מנצור שליט"א, מהווה פנינה ייחודית של עמל התורה. הרב מנצור פועל ללא לאות למען הצלחתם ובחודש האחרון דאג לכמה חלוקות למען האברכים במזון ובתלושים.

כעת, עם פתיחת הסניף העשירי, זוכים עוד עשרות אברכים חשובים להצטרף למשפחת 'אור התורה' וליהנות מהאווירה המרוממת ומהמסגרת התורנית הייחודית המאפיינת את כלל סניפי הרשת.

תנופה של קדושה הקמת הסניף ברחוב רשב"א היא פרי ישיר של הצלחת קמפיין השותפות האחרון, בו הוכח כי הציבור צמא להרחבת גבולות הקדושה. המקום החדש כבר שוקק חיים, כאשר קול התורה בוקע מהיכלו ומוסיף נדבך של איכות ועמל תורה בשכונה. אנו מברכים את האברכים המייסדים של הסניף החדש שיזכו לראות ברכה בעמלם, ויהי רצון שחפץ ה' בידנו יצלח להמשיך ולהפיץ את אור התורה בכל אתר ואתר.

אחד עשר מי יודע? סניף חדש לאור התורה

בתנופה של צמיחה ובסימן התרחבות שאינה פוסקת, זכינו בראש חודש אדר לפתיחת הסניף האחד עשר (כ"י) של רשת הכוללים, בבית הכנסת 'נתיבות שלום'.

הסניף החדש, שהחל את פעילותו במבנה זמני (קראוון) וצפוי בעז"ה לעבור בקרוב למשכן הקבע בבניין, הופקד תחת הנהגתו של ראש החבורה, הרב חיים ירוסלבסקי שליט"א, אשר ינווט את דרכם של האברכים החדשים במעלה התורה.

מעמד הפתיחה: "אורה של תורה בחשיכה". את מעמד הפתיחה פיאר בנוכחותו הרה"ג ר' שלמה פוזן שליט"א, רבה של שכונת נאות הפסגה. בדבריו הנלהבים עמד הרב על המעלה העצומה של לימוד התורה בשעות הלילה, כשהוא מצטט את היסוד הידוע כי קול התורה בלילה

< < המשיך בעמוד הבא

משפיע שפע וקדושה על האזור כולו.

הרב הרחיב בדבריו על המעלה המיוחדת של החזקת התורה דווקא במסגרת של "כולל ערב", המאפשרת לאברכים לנצל כל רגע פנוי לעמל התורה ולהוסיף קדושה על קדושת היום. דבריו הותירו רושם עז על המשתתפים, שחשו את האחריות והזכות הגדולה שנפלה בחלקם להוות את "תיבת הנח" הרוחנית של השכונה. אנו מאחלים לאברכי הסניף החדש ולעומד בראשו, שיזכו לראות ברכה והצלחה, ושיהא המקום תל תלפיות שכל פונים בו ימצאו מרגוע לנפשם באור התורה.

"כי האדם עץ השדה": חלוקת פירות הגיגית לאברכי הרשת ולעמלי התורה

עם בואו של יום ט"ו בשבט, זכו אברכי רשת 'אור התורה' ומשתתפי שיעורי התורה בסניפים השונים למחווה של הערכה וחיבור לאילנה של תורה, בדמות ערכות פירות משובחות שהוענקו לכל לומד.

החלוקה, שהתקיימה ברוח הפסוק "פרי צדיק עץ חיים", נועדה להביע הוקרה לעמלי התורה הממיתים עצמם באהלה של תורה לאורך השנה כולה. האברכים ציינו בסיפוק כי שימת הלב לפרטים הקטנים והמאור הפנים של הנהלת הרשת, מוסיפים מרץ וחיות בעמל היום-יומי.

אור התורה בנץ החמה תשומת לב מיוחדת ניתנה למתפללי מניין הנץ בביהמ"ד 'שירה חדשה'. כידוע, במקום מתקיים סדר לימוד קבוע ורציף בשעות המוקדמות של הבוקר, הזוכה לחסות מלאה ולעידוד נמרץ מצד הנהלת כולל 'אור התורה'. לומדי מניין הנץ, המשכימים קום וקובעים עתים לתורה עוד לפני הנץ החמה, הופתעו לקבל את ערכות הפירות המהודרות. "יהי רצון שיהיו נטיעותיכם כמותכם" - ברכתנו שיוסיפו הלומדים להצמיח פירות ופרי פירות בעומק דאורייתא.

"הדרך עלך מסכת זבחים": מעמד סיום נשגב בכולל 'זכרון אפרת'

בשמחה של מצווה ובהתרגשות דקדושה, חגגו אברכי חבורת 'זכרון אפרת' את סיום מסכת זבחים, שנלמדה בעמל וביגיעה כחלק מסדרי הלימוד של רשת הכוללים.

המעמד, שנערך סביב שולחנות ערוכים, עמד בסימן ההוקרה לעמלי התורה ולמחזיקיה. את שולחן המזרח פיאר בנוכחותו ראש החבורה, הרה"ג מנשה גבאי שליט"א, אשר בדבריו עמד על המתיקות המיוחדת של לימוד סדר קדשים ועל הזכות של בני החבורה לסיים מסכת רחבת יריעה זו בעיון ובבהירות.

שותפות של אמת אורחי הכבוד במעמד היו נדיבי הלב מחזיקי התורה, הרב יוסף מצליח שליט"א ובנו ר' יעקב שליט"א, אשר זכות החזקת הכולל והרבצת התורה עומדת להם. בשיאו של הערב נערך סיום המסכת, כאשר הלומדים והתורמים פוזחים בריקוד של שמחה על הזכות להיות שותפים לבניין הרוחני הכביר של 'זכרון אפרת'.

הנהלת הכולל הביעה את תודתה העמוקה למשפחת מצליח על מסירותם ארוכת השנים להחזקת לומדי התורה, ואיחלה להם שיזכו לראות ברכה והצלחה בכל מעשי ידיהם, מתוך בריאות ונחת.

סיום שהוא התחלה: עם חתימת המסכת, החלו האברכים בהתלהבות מחודשת בלימוד המסכת הבאה, מתוך תפילה ש"לא ימושו מפיק ומפי זרעך ומפי זרע זרעך עד עולם".

"משיב נפש": חלוקת מוצרי מזון בסיסיים בסניפי הרשת

לצד המתיקות של פירות האילן, זכו אברכים בחלק מסניפי הרשת למחווה של סיוע ועידוד בענייני הבית. במסגרת זו, חולקו ערכות של מוצרי 'סוגת' (קמח, פתיתים ומוצרי יסוד נוספים), שהוענקו באדיבותה הנדיבה של חברת 'סוגת'.

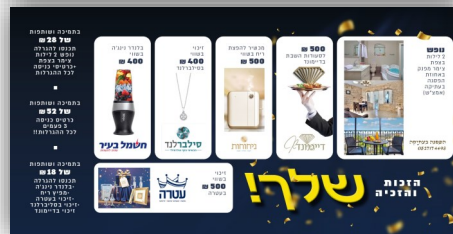
החלוקה יצאה אל הפועל הודות למסירותו ובהשתדלותו המרובה של מנהל הרשת, הרב שכנא פרנס שליט"א, אשר פועל ללא לאות למען רווחתם של עמלי התורה. הרב פרנס, הרואה לנגד עיניו את צורכי האברכים בכל עת, רתם את הנהלת החברה למען לומדי 'אור התורה', מתוך הבנה כי סיוע בצרכי הבית מאפשר לאברכים להוסיף ולהשקיע את ראשם ורובם בלימוד ביישוב הדעת.

האברכים הביעו את תודתם העמוקה להנהלת הרשת ולרב פרנס על היוזמה המבורכת, המעידה שוב כי ברשת 'אור התורה' האברך נמצא במרכז - הן בצד הרוחני והן בצד הגשמי.

מראות הקודש

מעמדות, סיומים ואירועים מיוחדים ברשת הכוללים אור התורה

קמפיין שותפים ומטיפים

סיום מסכת זבחים

בתבורת זכרון אפרת

פתיחת
הסניף
החדש
בקהילת
רשב"א

פתיחת הסניף החדש בנאות הפסגה

שיעור חזרה בתשובה

תפארת נחמן

ברכת מזל טוב

לידידנו הנעלים בני חבורת 'אור התורה' די בכל אתר ואתר
לרגל השמחה השרויה במעונם

הרה"ג יחיאל הרשוביץ שליט"א
לרגל שמחת הבר מצווה לבנו נ"י
יה"ר שיוכה לרוות רוב נחת ממנו ומכל יוצ"ח

הרה"ג משה ברנדיס שליט"א
הרה"ג אלחנן מן שליט"א
הרה"ג ישראל קופולביץ שליט"א
הרה"ג אלעזר דובינסקי שליט"א
לרגל הולדת הבן

הרה"ג פרץ דיסין שליט"א
הרה"ג מאיר יגליק שליט"א
הרה"ג יהודה פרידמן שליט"א
לרגל הולדת הבת

הרה"ג יעקב פלדמן שליט"א
לרגל אירוסי הבת בשעטו"מ

ברכה מיוחדת
הרה"ג יוסף שפירא שליט"א
לרגל הוצאת הקונטרס על מלאכת בורר

יה"ר שיוכו לגדלם לתורה לחופה ולמעשים טובים,

ורוב נחת דקדושה

כעתירת

בני החבורה

ראשי החבורות

ראש הכולל

הגליון נתרם לזכות

שמחת נישואי שרה קב תחי'
ואחותה אהובה ליבא תחי'

לומדים יקרים!

הגליון הבא יצא אי"ה בעוד מספר שבועות, לקראת ל"ג בעומר
ניתן לשלוח ד"ת (עד 700 מילים) לכתובת gmail.com@7692680
כמו"כ, נא לעדכן שמחות ועדכונים את ראשי הכוללים שליט"א או
דרך מערכת נדרים, בברכה, הנהלת כולל אור התורה